

In Haarlem meer kans voor financieel kwetsbaren

Integrale beleidsvisie Armoede en Schulden

1 oktober 2020

Marjan Beneker & Corinne Visser

Afdeling SMSR

Voorwoord wethouder Floor Roduner

Armoede en geldzorgen wens je niemand toe. Toch is het helaas zo dat ook in Haarlem inwoners van een laag inkomen moeten leven en schulden hebben en dat kinderen opgroeien in armoede.

We weten dat mensen die leven in een situatie van armoede en geldzorgen, vaak in een vicieuze cirkel terechtkomen. De problemen worden steeds groter en het wordt steeds moeilijker om de situatie te doorbreken. Ondanks de geldzorgen of schulden trekken deze financieel kwetsbare inwoners vaak laat aan de bel. Gemiddeld pas vijf jaar na het ontstaan van de eerste betalingsachterstand. Dit komt meestal uit schaamte of omdat ze de weg naar hulp niet weten te vinden. Haarlemmers met weinig geld denken voortdurend aan hoe ze moeten rondkomen. Zijn constant bezig met vragen als: 'Waar haal ik het geld vandaan om de rest van de week te kunnen eten?' en 'Hoe kan ik ervoor zorgen dat mijn zoon zijn verjaardag kan vieren?'. Armoede en geldzorgen zorgen voor langdurige stress en dit heeft een negatief effect op het functioneren en vaak ook op het gedrag. Mensen kunnen niet meer vooruitkijken en nemen soms onverstandige beslissingen. Ook kunnen zij moeilijk deelnemen aan de samenleving.

De overheid heeft de taak om mensen die in armoede leven en schulden hebben te ondersteunen. Als wethouder voel ik mij hier verantwoordelijk voor. Een integrale aanpak van armoede is belangrijk. Daarom werken we binnen de afdelingen van het Sociaal Domein nauw samen en ook werken we samen met het onderwijs en met onze partners in de stad. Gezamenlijk de oorzaken van armoede en schulden aanpakken, zodat we meer doen dan uitsluitend het bestrijden van de symptomen. Alle Haarlemmers moeten in staat zijn om mee te doen aan de samenleving.

De afgelopen jaren hebben we veel stappen gezet. Ik ben trots op het aantal Haarlemmers dat we steeds beter met de regelingen van ons minimabeleid weten te bereiken, 94% van de doelgroep! En we helpen vanuit schulddienstverlening steeds meer inwoners, ook die met beginnende financiële problemen.

De afgelopen jaren hebben we bovendien een aantal nieuwe voorzieningen ingezet, zoals de gemeentelijke zorgpolis, NewFuture en Budget ondersteuning op Maat. Dit past ook in het gemeentelijke beleid om in de dienstverlening toe te werken van zware naar lichte voorzieningen. We blijven deze voorzieningen ook de komende jaren aanbieden aan Haarlemmers. Veel elementen uit ons bestaande beleid werken goed en zijn nog steeds actueel, dus hier gaan we mee door. Denk hierbij aan de HaarlemPas, schoolkostenregeling, fietsen en laptops voor scholieren, tegemoetkoming zorgkosten, inzet van preventie & nazorg en vroegsignalering van schulden.

Maar we zijn er nog niet! Uit een uitgebreide evaluatie blijkt dat we sommige groepen nog niet bereiken, dat er veel kinderarmoede is met name in Schalkwijk. Ik vind dat wij ons dat moeten aantrekken; kinderen hebben het recht om op te groeien in een samenleving waarin ze mee kunnen doen. Kinderen mogen niet in armoede opgroeien en armoede mag ook niet doorgegeven worden aan de volgende generatie. De regelingen die we voor de kinderen en hun ouders hebben, kunnen daar een handje bij helpen. Het bestrijden en voorkomen van kinderarmoede is dan ook één van de speerpunten van ons nieuwe beleid.

Op het moment dat ik dit voorwoord schrijf, zitten we midden in de coronacrisis. Deze crisis zal zowel op de korte als de langere termijn gevolgen hebben voor de Haarlemmers en voor de lokale economie. Veel is nog niet duidelijk. Maar we hebben nu al wél zorgen over de ontwikkeling van het inkomen van veel Haarlemmers en we verwachten een toename in het aantal Haarlemmers met een minimuminkomen en/of schulden als gevolg van corona. Laagbetaalden, parttimers en/of seizoenwerkers, zzp'ers en jongeren komen mogelijk op korte termijn in beeld als nieuwe minima. In ons nieuwe beleid zetten we dan ook extra in op deze nieuwe doelgroepen. Daarnaast houden we alle ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en passen waar nodig uitvoering en beleid aan.

Onze inzet de komende jaren is gericht op het ondersteunen van Haarlemmers en Haarlemse kinderen bij het voorkomen van armoede en geldzorgen, zodat deze financieel kwetsbaren meer kans hebben.

Floor Roduner,
Wethouder Schulden en Minima

Inhoudsopgave

Voorwoord wethouder Floor Roduner	3
Inleiding	7
<i>Samenwerking binnen het Sociaal Domein</i>	7
In gesprek met de stad	8
<i>Corona</i>	8
Coronacrisis en de stad	9
<i>Leeswijzer</i>	9
1. Wanneer spreken we van armoede en schulden?	10
<i>Wat verstaan we onder armoede?</i>	10
Doelgroep van het minimabeleid	10
Armoede in Haarlem- de cijfers	10
<i>Armoede onder kinderen</i>	12
<i>Wat verstaan we onder geldzorgen en problematische schulden?</i>	13
Schuldhelpverlening en schulddienstverlening	13
Wettelijk kader voor hulp bij schulden	13
2. Visie en kansencirkel Grip op geld	15
<i>Visie</i>	15
Uitgangspunten voor de uitvoering	16
HaarlemPas	16
Communicatie	16
Visie en financiële ruimte	17
<i>Kansencirkel Grip op geld</i>	18
3. Grip op geld	19
<i>Wat verstaan we onder grip op geld?</i>	19
<i>Wat willen we bereiken?</i>	20
<i>Wat gaan we doen?</i>	20
Primaire preventie	20
Secundaire preventie	20
Tertiaire preventie	22
Nazorg	22
<i>Kinderen en Grip op geld</i>	23
4. Rond kunnen komen	24
<i>Wat verstaan we onder rondkomen?</i>	24
<i>Wat willen we bereiken?</i>	24
<i>Wat gaan we doen?</i>	25
Bijzondere bijstand	26
<i>Kinderen en Rond kunnen komen</i>	27
5. Meedoen met weinig geld	28
<i>Wat verstaan we onder meedoen?</i>	28
<i>Wat willen we bereiken?</i>	28

<i>Wat gaan we doen?</i>	28
<i>Kinderen en Meedoen met weinig geld</i>	29
6. Opgroeien zonder geldzorgen	30
<i>Wat verstaan we onder opgroeien zonder geldzorgen?</i>	30
<i>Wat willen we bereiken?</i>	30
<i>Wat gaan we doen?</i>	30
<i>Kinderen en opgroeien zonder geldzorgen</i>	31
7. Een steuntje in de rug hebben	32
<i>Wat verstaan we onder een steuntje in de rug hebben?</i>	32
<i>Wat willen we bereiken?</i>	32
<i>Wat gaan we doen?</i>	33
<i>Kinderen en Een steuntje in de rug hebben</i>	34
8. Schuldenzorgvrij zijn	35
<i>Wat verstaan we onder schuldenzorgvrij zijn?</i>	35
<i>Wat willen we bereiken?</i>	36
<i>Wat gaan we doen?</i>	36
Impact coronacrisis en aanvullende dienstverlening voor ondernemers	39
Snellere en betere hulp bieden	41
<i>Kinderen en Schuldenzorgvrij zijn</i>	42
9. Op weg naar een nieuwe toekomst	43
<i>Wat verstaan we onder op weg naar een nieuwe toekomst?</i>	43
<i>Wat willen we bereiken?</i>	44
<i>Wat gaan we doen?</i>	44
<i>Kinderen en Op weg naar een nieuwe toekomst</i>	44
10. Sturing, monitoring en Financiën	45
<i>Sturing en monitoring</i>	45
<i>Financiën</i>	45
Afkortingen	47
Bijlagen	48
<i>Bijlage 1: terugkoppeling van het Gesprek met de Stad</i>	48
<i>Bijlage 2: Nieuwe wetgeving schulddienstverlening en verdere professionalisering</i>	52
<i>Bijlage 3 Overzicht van alle regelingen</i>	55
<i>Bijlage 4: overzicht uitgaven 2019</i>	58

Inleiding

Voor u ligt de integrale beleidsvisie 'In Haarlem meer kans voor financieel kwetsbaren' voor de periode van 2021-2024. In dit plan beschrijven we hoe we de komende jaren aandacht geven aan het hebben van geldzorgen en het voorkomen en bestrijden van armoede en schulden.

In 2016 heeft de gemeenteraad van Haarlem de beleidsplannen '*Samen actief tegen armoede*¹ en '*Stevig op eigen benen*² vastgesteld. De ambities en uitgangspunten die we hierin hebben benoemd, zijn nog steeds actueel. Deze beleidsplannen zijn geëvalueerd³ en de evaluaties⁴ zijn met de raad gedeeld en besproken in de commissie Samenleving. Naast de evaluaties zijn ook denkrichtingen geformuleerd voor het nieuwe beleid.

We hebben bewust gekozen om naar één integraal nieuw beleid te gaan. Armoede, geldzorgen en schulden zijn onderling sterk verbonden; het één leidt veelal tot het andere. Inwoners met een laag inkomen lopen meer risico op schulden. En in Haarlem zijn de minimaregelingen toegankelijk voor inwoners met een minimum inkomen maar ook voor Haarlemmers in een schuldregeling, want zij moeten immers drie jaar van een minimuminkomen leven.

In het nieuwe beleid houden we vooral vast aan het goede uit het bestaande beleid. We verbreden en breiden het beleid uit waar dit wenselijk en mogelijk is. We ontwikkelen het beleid verder op basis van ervaringen in de uitvoering en de noodzaak tot aanpassingen. Daarbij merken we op dat beleid en uitvoering onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en elkaar voortdurend beïnvloeden. In de afgelopen beleidsperiode zijn beleid en uitvoering al regelmatig aangepast. Op het gebied van schulddienstverlening zijn veel innovatieve projecten en nieuwe regelingen ontwikkeld om Haarlemmers te ondersteunen bij geldzorgen en schulden.

In het minimabeleid is de gemeentelijke zorgpolis toegevoegd en zijn er diverse regelingen voor kinderen tot achttien jaar bijgekomen. En daar bouwen we op voort. Het voorkomen en bestrijden van kinderarmoede is een speerpunt in deze beleidsvisie.

De titel 'In Haarlem meer kans voor financieel kwetsbaren' is bewust gekozen. Haarlem is met haar minimabeleid en de rol van de HaarlemPas vaak een voorbeeld voor andere gemeenten en uit de evaluatie bleek dat het bereik heel erg goed is. Op het vlak van schulddienstverlening meldt de NVVK, branchevereniging voor schuldhulpverlening, dat Haarlem op basis van de audits tot de best presterende gemeenten behoort. Ook scoort Haarlem erg goed als het gaat om het percentage succesvol afgeronde trajecten en om het implementeren van innovatieve dienstverlening.

Samenwerking binnen het Sociaal Domein

Geldzaken en geldzorgen, oftewel 'Financiën op orde' is een thema dat binnen het Sociaal Domein breed aandacht heeft. Vanzelfsprekend werken we op dit thema samen in de Sociale Basis met de partners in de stad. Het hoofddoel bij deze uitvraag van subsidies in de Sociale Basis is het realiseren van een stabiele financiële situatie en financieel redzaam zijn.

¹ [2015/488128, Raadsvergadering 21 januari 2016](#)

² [2016/191640, Raadsvergadering 26 mei 2016](#)

³ [Evaluatierapport Schulddienstverlening in de Samenleving 28 november 2019](#)

⁴ [Evaluatie-minimabeleid in de Samenleving 13 mei 2020](#)

We werken in Haarlem binnen het Sociaal Domein vanuit vijf leidende principes:

- Werken vanuit het perspectief van de inwoner
- Gebruik maken van de kracht van de wijk
- Zorgen voor een samenhangende aanpak zonder schotten en kolommen
- Samenwerken met alle betrokkenen, met respect voor ieders rol en belang
- Organiseren van doelmatige inzet van ondersteuning en kostenbewustzijn.

Het is belangrijk om in de dienstverlening toe te werken naar 'licht waar dat kan en zwaar waar dat moet'. Reguliere schulddienstverlening bieden aan inwoners met problematische schulden blijft nodig, en tegelijkertijd zullen we de komende jaren meer aandacht geven aan preventie en voorlichting, gesprekken voeren over geldzorgen, het geven van budgetcoaching en het vroegsignaleren van schulden. Ook versterken we de samenwerking met bewindvoerders zodat er een betere uitstroom van Haarlemmers uit beschermingsbewind kan zijn waar dat mogelijk is. En tot slot kan het bieden van kinderopvang op sociaal medische indicatie voorkomen dat duurdere Jeugdzorg nodig is.

In gesprek met de stad

De evaluaties van het oude beleid voor schulden en minima en de daarin opgenomen denkrichtingen zijn ook gedeeld met onze partners in de stad. In augustus 2020 is een webinar gehouden waarbij meer dan 50 partners zijn aangeschoven. De complete uitwerking van de bijdragen leest u in de bijlage 1. Waar mogelijk hebben we in deze beleidsvisie al verbindingen aangebracht met de uitkomsten van dit webinar.

De top vier van aanbevelingen voor het versterken van het nieuwe beleid en de uitvoering zijn:

- Zet ambassadeurs in om het vertrouwen te vergroten
- Realiseer één loket met één regisseur voor alle vragen
- Behoud bestaande regelingen en maak ze nog makkelijker en toegankelijker
- Maak gebruik van het "Vaste lastenpakket"⁵.

Het gesprek met de stad is hier niet mee afgerond. Dat zullen we de komende jaren blijven doen en we hopen – als de omstandigheden dat weer toestaan – dat ook met onze inwoners direct te kunnen doen, bijvoorbeeld in de vorm van huiskamergesprekken.

Corona

De coronacrisis zal zowel op de korte als langere termijn gevolgen hebben voor Haarlemmers en voor de lokale economie. We leven in een nieuwe werkelijkheid, waarvan we nog niet weten hoe deze zich zal gaan ontwikkelen. Zoals op Prinsjesdag van 15 september 2020 in de Troonrede ook werd aangegeven: "We varen in de mist". We verwachten dat er 17% meer bijstandsuitkeringen verstrekt zullen worden in december 2021 ten opzichte van december 2019. Meer Haarlemmers in de bijstand betekent direct meer mensen in de doelgroep voor de HaarlemPas. De HaarlemPas wordt immers automatisch toegekend, waardoor aanspraak op minimaregelingen in principe mogelijk is. Daarnaast zijn er inwoners die door de coronacrisis in de WW zijn beland of zich later zullen melden bij het UWV voor een WW-uitkering. De laagbetaalden, zzp'ers, jongeren, parttimers en/of flexwerkers komen mogelijk op korte termijn in beeld als nieuwe minima. Een (groot) deel van deze mensen zal voor het eerst te maken krijgen met financiële problemen. Zij moeten terugschakelen in hun uitgavenpatroon, terwijl ze dat niet gewend zijn. Bovendien kent deze groep de weg naar financiële zorgverlening niet.

De verwachting van de NVVK, de branchevereniging voor Schulddienstverlening en Kredietbanken, gaat uit van een stijging van 30% van het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening richting 2021.

⁵ [Vaste Lasten Pakket](#)

De komende tijd houden we alle ontwikkelingen die met corona te maken hebben nauwlettend in de gaten en waar nodig passen we beleid en uitvoering aan.

Coronacrisis en de stad

De coronacrisis heeft directe en indirecte gevolgen voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en gemeenten. Het verloop van de crisis is ongewis en de ernst van de economische en maatschappelijke gevolgen zijn moeilijk in te schatten. Platform 31 en het G40-stedennetwerk reiken in het rapport 'De coronacrisis en de stad'⁶ een denkkader en handvatten aan om in dit lastige proces keuzes te maken. Zij beschrijven een drietal scenario's over het verloop van de crisis, een aantal handelingsperspectieven, maatregelenpakketten en diverse beleidsopties. Wij gebruiken dit rapport de komende periode waar dit nuttig en noodzakelijk is.

Leeswijzer

Waar in deze beleidsvisie 'we' staat, wordt de gemeente Haarlem bedoeld. Beide benamingen worden door elkaar en afwisselend gebruikt.

De beleidsvisie is als volgt opgebouwd:

Het eerste hoofdstuk beschrijft wat we onder armoede en schulden verstaan en beschrijft de armoede- en schuldenproblematiek in Haarlem.

In hoofdstuk twee beschrijven we onze visie als kern van ons beleid. De inwoners van Haarlem staan hierin centraal. Om onze visie te realiseren voor onze inwoners in armoede en schulden maken we gebruik van de kansencirkel Grip op geld.

In de hoofdstukken drie tot en met negen werken we ieder element van de kansencirkel Grip op geld uit:

- Wat verstaan we onder dit element?
- Wat willen bereiken?
- Wat gaan we doen?

In dit laatste onderdeel maken we onderscheid in waar we het bestaande beleid continueren en welke ontwikkelingen de komende periode nader uitgewerkt worden. Vooral op het terrein van schulddienstverlening zal er van substantiële uitbreiding sprake zijn.

Omdat de focus op kinderarmoede een speerpunt is in de nieuwe beleidsperiode, zullen we de hoofdstukken over de kansencirkel Grip op geld afsluiten met de kansen, regelingen en voorzieningen die we voor kinderen al hebben of verder willen ontwikkelen.

Als laatste gaat hoofdstuk 10 – beknopt – over financiën en monitoring.

⁶ www.platform31.nl/publicaties/de-coronacrisis-en-de-stad

1. Wanneer spreken we van armoede en schulden?

Wat verstaan we onder armoede?

Landelijk bestaan er verschillende definities van armoede. Armoede is een complex verschijnsel en we zien armoede in samenhang met inkomen, opleidingsniveau, zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie, arbeidsmarktperspectief, zelfredzaamheid, gezondheid en woon- en leefomgeving. In Haarlem hanteren we de definitie van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). Zij definieert armoede als volgt: 'Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden. Onder deze middelen vallen niet alleen de noodzakelijke uitgaven, zoals een dak boven het hoofd en eten en drinken, maar ook uitgaven om mee te kunnen doen in de samenleving, bijvoorbeeld sport en cultuur.

Mensen die in een situatie van armoede en financiële problemen verkeren, komen vaak in een vicieuze cirkel terecht. De problemen worden steeds groter en het wordt steeds moeilijker om de situatie te doorbreken. Dit kan leiden tot een uitzichtloze situatie met veel stress. We weten dat financiële stress verlamt en dat alle aandacht uitgaat naar de zorg hoe je alle rekeningen moet betalen of dat je voor je kind geen boeken kunt kopen. Dit maakt dat je focust op problemen op de korte termijn en dat gaat vaak ten koste van het denken over lange termijnoplossingen. Ook wordt het steeds lastiger om mee te doen in de samenleving.

Doelgroep van het minimabeleid

In het Coalitieprogramma Duurzaam Doen 2018-2025 is besloten de inkomensgrens voor het minimabeleid met ingang van 1 januari 2019 te verhogen naar 120%.

De bron van het inkomen is niet relevant, of dit nu inkomen is uit werk in loondienst of als zelfstandige, verkregen uit pensioen, AOW of een uitkering. Maatstaf is de hoogte van het inkomen. Tot de doelgroep behoren ook de Haarlemmers in een minnelijk schuldbemiddelingstraject of het wettelijke traject schuldsanering (WSNP).

Armoede in Haarlem- de cijfers

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal huishoudens met een laag inkomen volgens de minimascan van Stimulansz. Na jarenlange stijging van het aantal huishoudens is in 2019 een daling ingezet. Verwachting is dat door corona deze daling zich in 2020 en verder niet zal voortzetten. De minimascan geeft inzicht in het huishoudens naar inkomen zonder rekening te houden met eventueel vermogen.

Aantal huishoudens tot inkomensgrens Haarlem				
	100%	115%	120%	130%
2016	5.489	8.941	9.897	11.756
2017	5.509	8.952	9.900	11.742
2018	5.572	9.030	9.976	11.813
2019	5.226	8.582	9.563	11.349

Bron: Minimascan van Stimulansz

MINIMA IN HAARLEM

Minimahuishoudens in beeld

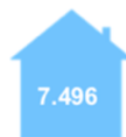
94%

De gemeente Haarlem heeft 94% van de minimahuishoudens in beeld.

Aantal minimahuishoudens

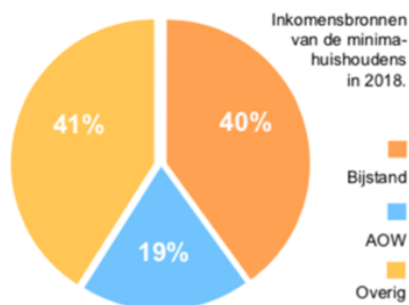
10%

van de huishoudens heeft een inkomen tot 115% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), dit zijn 7.496 huishoudens.

2018

Inkomensbron

Bijstand

Aantal minimahuishoudens met een bijstandsuitkering in 2018.

Minimakinderen

11%

van alle kinderen tot 18 jaar groeit op in een huishouden met een inkomen tot 115% Wsm, dit zijn 3.727 kinderen.

2018
3.727

Langdurig minima

In 2018 heeft 74% van alle minima al 3 jaar of langer een minimuminkomen.

Instroom minima

In 2018 is 11% van alle minima ingestroomd in de minimapopulatie.

Wijken

25%

van alle huishoudens in Meerwijk heeft een inkomen tot 115% Wsm. Ook in de wijk Boerhaavewijk is het aandeel minima hoger dan gemiddeld in de gemeente.

Eenoudergezinnen

29%

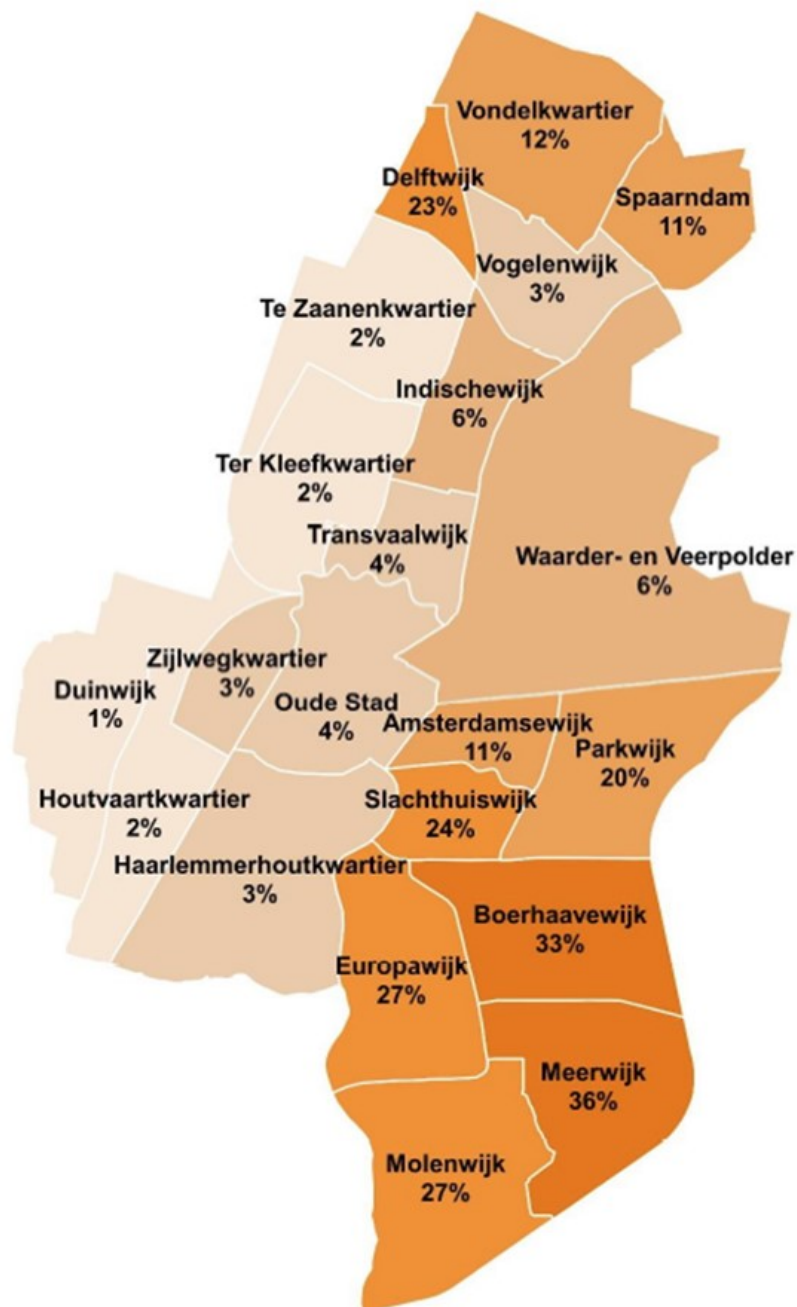
van de eenoudergezinnen heeft een inkomen tot 115% Wsm. Kinderen in een eenoudergezin groeien ruim drie keer zo vaak op in een minimahuishouden.

Bovenstaande informatie komt uit de voor Haarlem opgestelde minimamonitor⁷.

⁷ [Minima-monitor en Inkomenseffectrapportage](#) horende bij de evaluatie van het minimabeleid

Armoede onder kinderen

De meest schokkende bevinding uit de evaluatie van het minimabeleid is het hoge aantal kinderen dat in armoede opgroeit in Haarlem, in sommige wijken een kwart tot een derde van alle kinderen. Samen met onze partners willen we onze aandacht richten op die wijken om met elkaar deze kinderen te bereiken en kansen te bieden.

Bron: [Minima-monitor en Inkomenseffectrapportage Haarlem 2018-2019](#)

Wat verstaan we onder geldzorgen en problematische schulden?

We spreken van geldzorgen wanneer inwoners meer geld uitgeven dan dat er geld binnenkomt. Dit kan leiden tot onrust en zorgen. Bij geldzorgen hoeft geen sprake te zijn van problematische schulden. Geldzorgen kunnen wel leiden tot risicovolle en uiteindelijk tot problematische schulden. Haarlemmers hebben risicovolle schulden wanneer zij één of meerdere rekeningen niet op tijd betalen, rood staan of een creditcard schuld hebben. Haarlemmers hebben problematische schulden wanneer zij zonder hulp de schulden niet binnen 36 maanden kunnen terugbetalen, waardoor zij niet kunnen voldoen aan hun betalingsverplichtingen.

Schuldhelpverlening en schulddienstverlening

De begrippen Schuldhelpverlening en Schulddienstverlening worden vaak door elkaar gehaald. Schuldhelpverlening is de wettelijke term voor het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing voor het aflossen van schulden. Schulddienstverlening is het brede scala aan instrumenten dat wij kunnen inzetten, zoals preventie en voorlichting, budgetcoaching en verwijzing naar wettelijke schuldsanering. Haarlem is lid van de NVVK, de branchevereniging voor Schulddienstverlening en Kredietbanken en werkt volgens de richtlijnen van de NVVK.

Wettelijk kader voor hulp bij schulden

Sinds 2012 is Schuldhelpverlening een wettelijke taak voor gemeenten vanuit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs). Deze wet geeft een ruim kader waarbinnen de gemeente de schuldhelpverlening zelf vorm kan geven. Zie bijlage 2 voor nadere toelichting op de wetgeving.

Voorkomen is beter dan genezen, dus preventie en voorlichting over het omgaan met geld en vermijden van schulden zijn belangrijk. Maar als voorkomen niet lukt, dan zijn we er graag vroeg bij. Al voor de uitbraak van de corona crisis had één op de vijf huishoudens in Nederland risicovolle schulden. Als we dit naar de Haarlemse situatie vertalen, hebben we het over ongeveer 12.750 huishoudens. Kenmerkend is dat inwoners met geldzorgen of schulden laat aan de bel trekken, vaak pas vijf jaar na het ontstaan van de eerste betalingsachterstanden. Er is sprake van schaamte of men weet de weg naar hulp niet te vinden. De impact van schulden op zowel de schuldenaar, de schuldeiser als de maatschappij is groot.

Extra wettelijke taak

Om eerder actief te kunnen ingrijpen, krijgen gemeenten met ingang van 2021 vanuit de nieuwe Wgs een extra wettelijke taak, en dat is het vroegtijdig signaleren van schulden in de vaste lasten. Vroegsignalering schulden is gericht op het voorkomen van problematische schulden, zodat niet het zware traject van drie jaar reguliere schuldhelpverlening ingezet hoeft te worden⁸. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om met woningbouwcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars gegevens over betalingsachterstanden uit te wisselen. Zonder dat een huishouden zelf al op hulp vraagt, gaat de gemeente 'er op af' en biedt direct bij de inwoners thuis eerste hulp bij de financiële problemen.

Haarlem ziet de meerwaarde van Vroegsignalering en heeft al in 2019 met partijen een convenant⁹ gesloten om ervaring op te kunnen doen in de uitvoering van deze nieuwe taak.

Ook is in de nieuwe Wgs vastgelegd dat wanneer een inwoner een hulpvraag bij schulden heeft gesteld, het eerste gesprek hierover binnen vier weken moet plaats vinden. Snel handelen is noodzakelijk om verder oplopen van de schulden tegen te gaan. In Haarlem vindt al sinds begin 2018 het kennismakingsgesprek schulddienstverlening plaats; gemiddeld binnen twee weken na aanmelding. Dit snelle handelen is een belangrijke eerste stap. Die zullen we blijven verbeteren en verbreden.

⁸ Kijk voor meer informatie op www.vroegsignaleringshsv.nl

⁹ [Collegebesluit 'Haarlem start met voorbereiding van nieuwe taak vroegsignalering schulden' op 4 februari 2019](#)

Schulddienstverlening in Haarlem in beeld in 2019

Preventie en Voorlichting

Cursus / Les-op-maat 'Grip op Geld'

192 statushouders volgden de cursus grip op geld

226 klanten in schulddienstverlening

98 inwoners

Gastlessen en cursus op scholen

1.262 leerlingen in groep 8, VO en Mbo

Budgetondersteuning op Maat (Boom)

72 budgetadviesgesprekken

106 inwoners in begeleiding

63 trajecten BooM afgerond

Adviesgesprekken Zzp'ers

24 Zzp'ers

Opkopen van belemmerende schulden

43 huishoudens zijn geholpen vanuit het 023 Steunfonds voor een bedrag van €52.504,42

Van 28 jongeren zijn de schulden afgekocht vanuit het NewFuture-fonds voor een bedrag van €71.928,08

Kenmerken rondom schulden

gemiddelde schuld: € 27.500

gemiddeld aantal schuldeisers: 9,7

Schulddienstverlening in aantallen	2019
Aanvragen	491
Kennismakingsgesprekken	319
Schuldregeling van 3 jaar gestart	120
Schuldregeling van 3 jaar geslaagd	169

Leeftijdsverdeling klanten schulddienstverlening	Haarlem cijfers NVVK
< 26 jaar	12%
26 – 45 jaar	46%
46 – 65 jaar	37%
> 65 jaar	5%

Gezinssamenstelling klanten schulddienstverlening	Haarlem cijfers NVVK
Alleenstaand	67%
Alleenstaand ouder	9%
Gezin zonder kinderen	18%
Gezin met kinderen	6%

2. Visie en kansencirkel Grip op geld

Visie

'Zorgen en stress over geld hebben een grote impact op mensen. Zelfstandig meedoen naar vermogen in de samenleving vinden we belangrijk, ook voor inwoners met een laag inkomen. We leggen hierbij in eerste instantie de nadruk op wat iemand zelf kan en benutten de eigen mogelijkheden. Wie dat niet zelfstandig lukt, ondersteunen we daarbij. We vormen het vangnet voor inwoners die financieel (dreigen) vast te lopen en we willen iedereen bereiken die hulp nodig heeft. We kiezen voor één nieuw integraal beleid, omdat armoede, geldzorgen en schulden direct met elkaar verbonden zijn. We ondersteunen inwoners door middel van een dienstverlenende benadering met persoonlijk contact. Ongeacht waar het eerste klantcontact plaatsvindt, is er aandacht voor het hele gezin en de financiële situatie. Kinderen moeten mee kunnen doen op school en opgroeien zonder geldzorgen. We willen financiële problemen waar mogelijk voorkomen door er snel bij te zijn. Als er financiële problemen zijn, bieden we een passende oplossing met perspectief op duurzame financiële redzaamheid. We kijken daarbij breed en hebben aandacht voor betalingsachterstanden, stress veroorzaakt door geldzorgen, problematische schulden, zorgmijding. Het leveren van maatwerk vinden we belangrijk en soms zoeken we de oplossing buiten de 'normale' paden om zo tot een goede oplossing te komen. We zetten ambassadeurs in om het vertrouwen te vergroten. We blijven de dienstverlening verder ontwikkelen om uitvoering te geven aan het uitgangspunt 'van zwaar naar licht' en houden oog voor kwaliteitsverbeteringen. We zetten ons in voor verbetering van wet- en regelgeving op het gebied van armoede en schulden via onze contacten in de G40, het ministerie, de VNG en Divosa. We doen dit samen met onze partners in de stad en zorgen er met elkaar voor dat inwoners snel passende ondersteuning krijgen.'

De gemeente is vanuit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) verplicht om haar inwoners met schulden te helpen. Daarnaast heeft de gemeente de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het minimabeleid. De gemeente heeft echter een ruime beleidsvrijheid in hoe zij haar minimabeleid vorm wil geven. We geven maximale en integrale invulling aan de beleidsvrijheid die we hebben voor zowel schulddienstverlening als voor minimabeleid.

Onze succesfactoren hierbij zijn:

- ✓ We bepalen samen met de klant wat nodig is om de situatie te verbeteren
- ✓ We tonen lef en eigenaarschap
- ✓ We nemen ruimte voor initiatieven en innovatie
- ✓ We behouden voldoende gekwalificeerde medewerkers
- ✓ We werken optimale samenwerking binnen het sociaal domein (intern én extern)
- ✓ We communiceren helder
- ✓ We hebben efficiënte werkprocessen
- ✓ We hebben en houden grip door sturing en monitoring
- ✓ We zijn continu in gesprek met de stad

De beleidsvisie gaat over de manier waarop de gemeente Haarlem daar invulling aan gaat geven, wat we willen bereiken en waarop we gaan sturen. We beschrijven onze visie als kern van ons beleid. De inwoners van Haarlem staan hierin centraal. We introduceren de kansencirkel Grip op geld en

beschrijven aan de hand van zes kansen hoe we onze visie gaan realiseren, wat onze aanpak is en hoe we dit gaan meten. Wanneer de kaders uit deze beleidsvisie zijn vastgesteld, volgt de vertaling naar de uitvoering en naar dienstverlening die nog (verder) ontwikkeld moet worden. Regelmatig bekijken we wat er nodig is om onze doelen en ambities te behalen en passen aan waar dit nodig blijkt te zijn.

Uitgangspunten voor de uitvoering

De uitgangspunten voor het uitvoeren van ons integrale beleid zijn:

- De inwoner is en blijft verantwoordelijk voor zijn financiële problemen;
- De inzet van het beleid voor minima en schulddienstverlening draagt bij aan participatie in de samenleving;
- Zoveel mogelijk Haarlemmers met geldzorgen worden geholpen en we hebben een drempelloze toegang;
- Geen wachtlijsten;
- De afhandelingstermijn van de aanvragen voor de minimaregelingen zijn zo kort mogelijk;
- Onze dienstverlening past in een integrale hulpverlening aan de klant;
- Inwoners in crisissituatie worden met prioriteit geholpen.

HaarlemPas

De HaarlemPas is en blijft dé basis van het Haarlemse minimabeleid. Deze pas wordt aan alle Haarlemmers verstrekt die een inkomen hebben tot 120% van de bijstandsnorm en voldoen aan de vermogenstoets. De pas wordt ook verstrekt aan inwonende kinderen van vier tot en met zeventien jaar. Ook Haarlemmers die een schuldbemiddelingstraject dan wel het wettelijk saneringstraject (WSNP) volgen, ontvangen de HaarlemPas. De HaarlemPas wordt toegekend per kalenderjaar. Ook wanneer iemand meer gaat verdienen in dat kalenderjaar, blijft recht op de HaarlemPas toch bestaan voor dat jaar. Inwoners met een HaarlemPas ontvangen regelmatig informatie over (minima)regelingen waar zij gebruik van kunnen maken. Ook stuurt de gemeente hen vooraf ingevulde aanvraagformulieren voor regelingen als duidelijk is dat zij hiervoor in aanmerking komen. Denk hierbij aan de schoolkostenregeling. Andere regelingen zijn met de HaarlemPas eenvoudig aan te vragen; de inkomens- en vermogenscontrole is immers al gedaan. Ook partners in de stad maken gebruik van de HaarlemPas om hun doelgroep te bepalen. Dit maakt het werk voor deze organisaties eenvoudiger. Door deze werkwijze is het gebruik van de minimaregelingen flink gestegen in de afgelopen jaren en bereikt Haarlem meer mensen die dit nodig hebben.

Door de HaarlemPas hebben we goed in beeld hoeveel en welke inwoners een laag inkomen en ondersteuning nodig hebben. Dat willen we vasthouden en uitbouwen.

In de nieuwe beleidsperiode willen we het bereik van de doelgroep met een inkomen tussen de 115 en 120% optimaliseren. Dit geldt ook voor inwoners die door gevolgen van de coronacrisis een inkomensval hebben meegemaakt of schulden hebben opgebouwd. Naast het algemene bereik van onze doelgroep willen we ook dat het gebruik van de verschillende regelingen toeneemt. Sturing, monitoring en communicatie zullen daarop gericht zijn.

Als laatste, maar zeker niet als minst belangrijke, willen we in beleid en uitvoering meer betekenen voor kinderen die opgroeien in armoede. Dit vraagt om een meer wijkgerichte aanpak en gerichte communicatie met aandacht voor de gezinssituatie en wat er nodig is om verbeteringen aan te brengen.

Communicatie

Het doel van de communicatie is dat mensen weten dat de regelingen bestaan, dat ze begrijpen wat de regelingen inhouden en dat zij deze regelingen eenvoudig kunnen vinden en aanvragen. Ook is het doel dat mensen met geldzorgen op tijd hun vraag durven stellen aan de gemeente. De gemeente is bereikbaar en toegankelijk.

Om het gebruik van de regelingen en voorzieningen voor Haarlemmers te stimuleren, is een duidelijke en herkenbare communicatie rondom geldzorgen opgezet. Deze lijn zullen we de komende jaren doortrekken en verbeteren waar dat kan.

Actieweken

Het hele jaar door zijn er actieweken met aandacht voor een specifieke regeling. Via social media (Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram), nieuwsberichten en postercampagnes informeren we onze inwoners over deze regelingen. Haarlemmers met een HaarlemPas ontvangen gerichte informatie.

Informatie in duidelijke taal

Alle schriftelijke informatie, zoals brieven, brochures en de website is geschreven in duidelijke taal (B1). Op de website van Haarlem zijn op pagina's over de HaarlemPas¹⁰ en Geldzorgen¹¹ animatiefilmpjes geplaatst om ook mensen die minder taalvaardig zijn te informeren. We gebruiken in de folder Geldzorgen ook beeldtaal¹² in de vorm van een stripverhaaltje; van probleem tot oplossing op één pagina.

Corona en communicatie

Door de coronamaatregelen is een groep inwoners in de financiële problemen gekomen, zoals ondernemers en flexwerkers die te maken hebben met een inkomensdaling. Voor deze groep is het communicatietraject 'Corona en geldzorgen' gestart. Onderdeel daarvan is vier weken lang een nieuwsbrief in de huis-aan-huisbladen met informatie over de financiële gevolgen van de coronamaatregelen. In vervolg hierop verschijnt nog een gebundelde versie met nieuwe aanvullende informatie over overbruggingsmaatregelen vanuit het rijk. De nieuwsbrief is vooral bedoeld om mensen die informatie niet digitaal tot zich nemen, te bereiken en wordt aangeboden op verschillende punten in de stad, zoals wijkcentra en de bibliotheek.

Partners in de stad

We informeren de partners in de stad over actuele zaken en nemen hen mee in nieuwe ontwikkelingen. Zij zijn vaak het eerste contactpunt voor inwoners. We doen dit met nieuwsbrieven en (digitale) bijeenkomsten.

In het onlangs gehouden webinar Geldzaken & geldzorgen kregen we van de partners meerdere adviezen gericht op communicatie: ambassadeurs inzetten om het vertrouwen in het hulpaanbod van gemeente en partners te vergroten. Communicatie directer aanbieden op plekken waar veel ouders en kinderen komen. En tot slot de communicatie beter aan laten sluiten op cruciale momenten; bijvoorbeeld op het moment dat kinderen weer naar school gaan en geld nodig is voor schoolspullen.

Visie en financiële ruimte

De programmabegroting van werk, inkomen en schulden geeft ons de financiële kaders. Hierover meer in hoofdstuk 10.

¹⁰ www.haarlem.nl/haarlempas

¹¹ www.haarlem.nl/hulp-bij-geldzorgen

¹² www.haarlem.nl/bestandsopslag/bestanden/Werk_en_uitkering/BROCHURE-schulddienstverlening_Haarlem.pdf

Kansencirkel Grip op geld

Om onze visie voor inwoners in armoede en schulden te realiseren, maken we gebruik van de kansencirkel Grip op geld. De kansencirkel Grip op geld bestaat uit zes elementen en met deze elementen bieden we financieel kwetsbare Haarlemmers meer kans. De kern in de kansencirkel draait om 'Grip op geld', waar elk element een aspect toelicht van ons integrale beleid voor minima en schulddienstverlening.

In de volgende hoofdstukken beschrijven we ieder element uit de kansencirkel Grip op geld, wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

3. Grip op geld

Wat verstaan we onder grip op geld?

Het geheel van activiteiten, het overdragen van informatie en kennis en ondersteuning aan inwoners. Het doel is bijdragen aan financiële redzaamheid, het voorkomen van het ontstaan van (nieuwe) schulden en meedoen in de samenleving. Grip op geld vormt de kern van de kansencirkel, omdat preventie en het bewerkstelligen van Grip op geld in ieder element van de kansencirkel voor komt.

Context

Voorkomen is beter dan genezen, maar als voorkomen niet lukt, dan zijn we er graag vroeg bij. Inwoners met geldzorgen of schulden trekken vaak laat aan de bel. Onderzoek wijst uit dat dit in veel gevallen pas vijf jaar na het ontstaan van de eerste betalingsachterstanden gebeurt. Inwoners vermijden het vragen van hulp vaak uit schaamte of ze weten de weg naar hulp niet te vinden. Door het inzetten van verschillende vormen van preventie willen we voorkomen dat Haarlemmers zich te laat melden met hun geldzorgen en financiële problemen. Schulden in een vroeg stadium kunnen we beter stabiliseren en oplossen. Daarnaast kan goede en gerichte voorlichting over financiële verplichtingen, regelingen en toeslagen en ondersteuning van de gemeente leiden tot minder en minder grote problemen. Of worden problemen zelfs voorkomen.

We kennen drie vormen van preventie met daarbij behorende activiteiten en nazorg:

- Primaire preventie richt zich op voorlichting over geldzaken en inwoners die risico lopen op het maken van schulden;
- Secundaire preventie richt zich op vroegtijdige onderkenning van financiële problemen, opsporing en behandeling. Meestal gaat het hierbij om specifieke doelgroepen, zoals jongeren, statushouders en ex-gedetineerden;
- Tertiaire preventie richt zich op situaties waar al sprake is van problematische schulden en deze vorm van preventie is bedoeld om erger te voorkomen, zoals terugval en recidive;
- Nazorg heeft in zichzelf een preventieve werking.

Wat willen we bereiken?

De financiële bestaanszekerheid van Haarlemmers wordt bevorderd doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat Haarlemmers met geldzorgen en/of een laag inkomen bekend zijn met de ondersteuning en regelingen die we kunnen bieden en hier ook daadwerkelijk gebruik van maken. Inwoners weten welke regelingen zij kunnen aanvragen. Schulden worden zoveel mogelijk voorkomen, Haarlemmers raken niet opnieuw in de schulden, kinderen en jongeren zijn financieel bewust en onderwijsinstellingen maken gebruik van de mogelijkheden voor primaire preventie. Het beoogde effect is dat Haarlemmers met geldzorgen en/of een laag inkomen tijdig bereikt en geholpen worden; inwoners komen beter rond, schulden en terugval in schulden worden voorkomen.

Door Haarlemmers te ondersteunen met minimaregelingen kunnen zij hun huishoudboekje op orde houden. Uit de evaluatie van het minimabeleid is gebleken dat zonder de minimaregelingen sommige huishoudens niet in staat zijn om een sluitende begroting te maken. Inzet van de minimaregelingen voorkomt daarmee ook nieuwe schulden. Hiermee wordt ook stress voorkomen, zodat Haarlemmers meer rust en tijd hebben om hun inkomen te kunnen verbeteren. Het opleidingsbudget voor Haarlemmers met een Participatiewet uitkering kan ook helpen een inkomensverbetering te realiseren.

Wat gaan we doen?

Volwassenen, kinderen en jongeren die te maken hebben met geldzorgen en schulden kunnen gebruik maken van de volgende op preventie gerichte voorzieningen. Deze zijn onderverdeeld in drie soorten preventie (primaire preventie, secundaire preventie en tertiaire preventie) en nazorg.

Primaire preventie

Primaire preventie richt zich op voorlichting over geldzaken en inwoners die risico lopen op het maken van schulden.

Gastlessen op scholen

Door jongeren financieel bewust te maken wordt de basis gelegd voor financiële redzaamheid op volwassen leeftijd. We vinden het belangrijk dat kinderen al op jonge leeftijd met geld leren omgaan. We geven daarom gastlessen in groep 8 van de basisschool waarbij de nadruk ligt op de waarde van geld en beïnvloeding van buitenaf. Ook geven we lessen op het voortgezet onderwijs en het Mbo. We bereiden jongeren voor op veranderingen die hen te wachten staan als ze 18 jaar worden. Om het bereik op het voortgezet onderwijs te vergroten en beter aan te sluiten bij de leef- en denkwereld van jongeren, werken we samen met externe organisaties uit de sociale basis.

Voorlichtingsbijeenkomsten op verzoek, les op maat

De gemeente geeft op verzoek van partners in de stad en sociaal wijkteams trainingen en voorlichtingsbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zijn afgestemd op de vaak kwetsbare doelgroep en worden op locatie gegeven.

Voorlichtingsbijeenkomsten voor professionals

De gemeente organiseert informatiebijeenkomsten en netwerkcafés om professionals te informeren over het belang van preventie van schulden en de ondersteuning die de gemeente hierbij biedt. Professionals worden op deze manier alert op schuldenproblematiek en krijgen handvatten om snel ongezond financieel gedrag te herkennen en adequaat te kunnen doorverwijzen.

Secundaire preventie

Secundaire preventie richt zich op vroegtijdige onderkenning van financiële problemen, opsporing en behandeling.

Achterstanden in betalingen van de Gemeentelijke zorgpolis

De budgetcoaches bellen met verzekerden in de Gemeentelijke zorgpolis die achterstanden in het maandelijks betalen van de premie hebben opgelopen. Vaak is snel een passende betalingsregeling af te spreken. Deze samenwerking met de zorgverzekeraars zullen we in de nieuwe beleidsperiode zeker continueren.

Wanbetalers van zorgpremie

Maandelijks heeft Haarlem toegang tot de lijst van het Centraal Administratie Kantoor, CAK. Hierop staan alle Haarlammers die bij het CAK zijn aangemeld door hun zorgverzekeraar omdat zij gedurende zes maanden of langer niet in staat waren hun volledige zorgpremie te betalen en niet gereageerd hebben op betalingsherinneringen van hun zorgverzekeraar. Aanmelding bij het CAK betekent dat deze zogeheten wanbetalers uitsluitend recht hebben op de basiszorgverzekering en dat zij maandelijks een boete moeten betalen. In 2020 int het CAK onder de omschrijving 'bronheffing' bij de wanbetalers maandelijks in totaal € 141,50. Het schuldbedrag bij de zorgverzekeraar, dat vermeerderd is door incasso- en eventueel deurwaarderskosten, blijft daarnaast staan. Als een passende afbetalingsregeling daarvoor niet haalbaar is, blijft alleen aanmelding bij schulddienstverlening van de gemeente over. Die stap wordt vaak (te) laat gezet.

Voor een bijstandsgerechtigde is € 2.000 schuld bij het CAK al een problematische schuld. En dat geldt ook voor jongeren. Zij wonen meestal niet in een zelfstandige woonruimte en huren vaak ook niet van een woningbouwcorporatie. De CAK-lijst is dan ook de enige manier om schulden van deze doelgroep op te sporen. De budgetcoaches bieden de hulp die dan nodig is.

Vroeg Eropaf

Als huishoudens hun vaste lasten maandelijks niet, of niet meer volledig kunnen betalen, is het risico groot dat er problematische schulden ontstaan. Achterstanden in de huur maken de situatie echt 'vijf voor twaalf'. Daarom gaan de sociaal wijkteams in alle wijken al ongevraagd er op af als de woningbouwcorporaties geen contact of afspraken met de huurders weet te maken over een betalingsregeling. Dit is in 2019 vastgelegd in het aangepaste convenant Preventie Huisuitzettingen. Met de nieuwe Wgs mogen alle signalen van betalingsachterstanden in de vaste lasten worden uitgewisseld met de gemeente en kan het sociaal wijkteam ongevraagd aanbellen. Ook kan als de inwoners daarmee instemmen, hulp en eventuele toeleiding naar verdere dienstverlening worden aangeboden.

Ter voorbereiding op deze nieuwe wettelijke taak is in 2020 deze uitbreiding van Eropaf in één wijk, te weten Haarlem Noord-Noord al gestart in 2020. Hiervoor is samen met Zandvoort een convenant¹³ gesloten met betrokken partijen.

Het doel van het Vroeg Eropaf is:

1. Het tegengaan van betalingsachterstanden
2. Het herstel van de maandelijks betalingen
3. Het voorkomen van ontruiming en afsluitingen
4. Het (weer) krijgen van grip op geld.

Statushouders

Het risico op schulden is bij statushouders relatief hoog. Zij krijgen te maken met een nieuwe leefsituatie waarin geldzaken goed geregeld moeten zijn om rond te kunnen komen. Iedere volwassen statushouder die in Haarlem woont of gaat wonen, krijgt daarom een Introductieprogramma (IPS). In dit programma is aandacht voor het omgaan met geld en komen toeslagen, regelingen en de zorgverzekering aan bod. Zo sorteren we voor op de nieuwe Wet Inburgering die 1 juli 2021 ingaat. In deze wet worden gemeenten verantwoordelijk voor de verplichte financiële ontzorging van bijstandsgerechtigde statushouders tijdens de eerste zes

¹³ haarlem.nl/Besluitenlijst-BenW/2020/04-februari/Haarlem_start_met_vorbereiding_van_nieuwe_tak_vroegsignalering_schulden

maanden van hun verblijf in de gemeente. Het doel van deze vorm van financiële ondersteuning is het voorkomen van financiële problemen en het creëren van financiële rust en zelfredzaamheid.

Tertiaire preventie

Tertiaire preventie richt zich op situaties waar al sprake is van problematische schulden en deze vorm van preventie is bedoeld om erger te voorkomen, zoals terugval en recidive.

Cursus Grip op geld voor klanten in schuldbemiddeling

Deze cursus is een vast onderdeel van het schuldbemiddelingstraject. In de cursus wordt aandacht besteed aan het voeren van een financiële administratie en aan de houding en motivatie om de financiën op orde te houden. Ook hier komen toeslagen, regelingen en zorgverzekering aan bod.

Coaching richting financiële redzaamheid

Budgetondersteuning op Maat (BooM) wordt in het reguliere schuldbemiddelingstraject ingezet om de klanten te coachen richting financiële redzaamheid. Daarnaast wordt BooM ingezet om de instroom in beschermingsbewind te verminderen en uitstroom uit beschermingsbewind te bevorderen. Afhankelijk van de leerbaarheid wordt het budgetbeheer stapsgewijs afgebouwd en leren klanten financieel weer op eigen benen te staan. Dit is echter niet voor iedereen haalbaar en in die situaties wordt doorverwezen naar beschermingsbewind.

Nazorg

Nazorg schulddienstverlening

Nazorg is een vorm van preventie gericht op het niet terugvallen in een leven met schulden maken. Ervaring leert dat sommige klanten na afronding van een schuldbemiddelingstraject het eng vinden om hun financiën weer zelfstandig te moeten regelen, terwijl anderen overmoedig denken alles zelf weer te kunnen of juist direct elk contact met de gemeente willen afhouden om van de ervaren bemoeienis af te zijn. De budgetcoaches houden vinger aan de pols bij hun klanten na afronding van hun coaching traject. Soms loopt het contact nog een half jaar door. De consultants schulddienstverlening nemen drie en zes maanden na uitstroom contact op met hun klanten. Waar nodig, wordt doorverwezen naar een vrijwilliger voor verdere begeleiding.

Nazorg minimabeleid

Vanuit het minimabeleid is er geen structurele nazorg na het verstrekken van een regeling door bijvoorbeeld vinger aan de pols te houden. Wel is uit het verleden gebleken dat als inwoners een regeling een keer hebben ontvangen, dit geen garantie is dat zij zelf bijhouden of zij later opnieuw recht hebben op een dergelijke regeling. Gekozen is dan ook om de HaarlemPas automatisch te verstrekken waar dat kan en alle andere HaarlemPashouders aan het eind van het jaar een voor-ingevuld aanvraagformulier te sturen. Voor de schoolkostenregeling en individuele inkomenstoeslag neemt de gemeente het initiatief voor een vervolgaanvraag als iemand een volgend jaar nog tot de doelgroep behoort. Ook al krijgen de HaarlemPashouders een voor-ingevuld aanvraagformulier thuisgestuurd, het is geen garantie dat zij deze aanvraag ook daadwerkelijk indienen.

We starten met een pilot met het nabellen van inwoners die een aanvraagformulier niet hebben teruggestuurd. Als het zelf niet lukt om de aanvraag in te dienen, gaan we Haarlemmers daarbij begeleiden. Als het nodig is, doen we een beroep op de wijkteams. We laten Haarlemmers dus niet los wanneer we weten dat zij een laag inkomen hebben.

In het webinar met de partners in de stad is aandacht gevraagd voor het zo makkelijk mogelijk maken van de regelingen. Dit advies nemen we over. Ook verbreden we onze inzet; bij contact over een minimaregeling wordt doorgevraagd naar mogelijke andere problemen. Bij geldzorgen verwijzen we door naar de budgetcaches en kijken we naar mogelijkheden om het inkomen te vergroten. Voor andere problemen leiden we volgens de sociale kaart toe naar passende hulpverlening.

Kinderen en Grip op geld

- Kinderen krijgen in groep 8 van de basisschool gastlessen waarbij de nadruk ligt op de waarde van geld en beïnvloeding van buitenaf;
- Jongeren tot 18 jaar krijgen op het voortgezet onderwijs en op het Mbo gastlessen. Zij worden voorbereid op alle veranderingen die hen te wachten staan als zij 18 jaar worden.
- Voor veel jongeren is de stap van 17 naar 18 jaar financieel een riskante. Jongeren moeten dan zaken zelf gaan regelen, zoals een zorgverzekering, een zorgtoeslag en mogelijk ook studiefinanciering. We zien dat dit bij een groep jongeren niet goed loopt, waardoor zij het risico lopen schulden op te bouwen en dat al direct bij de start van hun volwassen bestaan. Jongeren van 17,5 jaar met een HaarlemPas willen we hierover gaan informeren. We gaan hiervoor een passende werkwijze ontwikkelen.

4. Rond kunnen komen

Wat verstaan we onder rondkomen?

Onder rondkomen verstaan we voldoende geld hebben om alle nodige uitgaven te kunnen doen, om de 'eindjes aan elkaar te kunnen knopen'. Is er te weinig geld of net geld genoeg, dan kan iemand niet of moeilijk rondkomen.

Context

Rondkomen van een minimuminkomen is een lastige opgave voor mensen. De vaste lasten zijn hoog en stijgen ook elk jaar door. Vooral gezinnen met kinderen die moeten leven van een laag inkomen kunnen niet rondkomen als zij uitsluitend op de toeslagen van het rijk zijn aangewezen. Dit bleek ook uit de 'Minimamonitor en Inkomenseffectrapportage' van bureau Kwiz voor Haarlem, dat onderdeel was van de evaluatie van het Haarlemse minimabeleid 2016-2020¹⁴.

Om rond te komen is meer nodig dan de inkomensondersteuning die het rijk biedt. Als gemeente kunnen we met ons minimabeleid Haarlemmers met een laag inkomen wel meer perspectief bieden.

Wat willen we bereiken?

De financiële redzaamheid van Haarlemmers met een laag inkomen wordt bevorderd, doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat Haarlemmers met een laag inkomen bekend zijn met alle inkomensondersteunende maatregelen en zij hier ook daadwerkelijke gebruik van maken. Het beoogde effect is dat Haarlemmers maandelijks weer rond weten te komen, en geen nieuwe schulden maken. Mensen kunnen dan weer nadenken over oplossingen voor vandaag, maar ook voor overmorgen en volgende week, zodat zij op de langere termijn uit de armoede kunnen komen.

¹⁴ [Minima-monitor en Inkomenseffectrapportage Haarlem 2018-2019](#)

Wat gaan we doen?

We weten dat schaamte, onwetendheid en moeite met het indienen van een aanvraag oorzaken kunnen zijn waardoor inwoners niet bij de gemeente terecht komen. Maar hoe bereik je Haarlemmers die zich schamen voor geldzorgen?

We bereiken inwoners die recht hebben op beschikbare voorzieningen op verschillende manieren. We onderzoeken de mogelijkheden om extra spreekuren te houden over de minimaregelingen op de locaties van de sociaal wijkteams. Ook blijven we actieweken organiseren om de diverse regelingen, zoals schoolkosten en gemeentelijke zorgpolis extra aandacht te geven op het moment dat ze actueel zijn. We doen dat met sociale media, posters in de stad en op school en bij huisartsen en apotheken. We hebben duidelijke folders en animatiefilmpjes. De komende tijd proberen we door communicatie samen met de netwerkpartners inwoners te bereiken die door de coronacrisis flink in inkomen zijn gedaald en niet eerder financiële problemen hadden. We denken hierbij aan jongeren, ondernemers en zzp'ers die voorheen financieel vaardig waren.

Inwoners met een laag inkomen kunnen gebruik maken van inkomensondersteunende maatregelen, zowel vanuit het rijk als vanuit de gemeente. Op deze manier vergroten zij de kans om maandelijks rond te kunnen komen. Binnen het Sociaal Domein en met de partners in de stad wijzen we financieel kwetsbare Haarlemmers op al deze mogelijkheden. Waar nodig ondersteunen we in de aanvragen.

Een compleet overzicht van alle minimaregelingen en bijzonderheden is opgenomen in bijlage 3. In bijlage 4 staat na een financieel overzicht per regeling een uitgebreide toelichting.

Direct voordeel met de HaarlemPas

De HaarlemPas is dé basis van het Haarlemse minimabeleid. Met de HaarlemPas zijn alleenstaanden en gezinnen met een laag inkomen in beeld en kunnen zij op de hoogte worden gebracht van andere (minima)regelingen. De HaarlemPas is ook de toegang tot de gratis identiteitskaart voor de minima en hun kinderen ongeacht hun leeftijd en biedt een gratis lidmaatschap voor de bibliotheek.

Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag is een jaarlijkse toeslag als aanvulling op een laag inkomen. Wettelijke voorwaarden zijn dat iemand langdurig (in Haarlem 36 maanden) een laag inkomen heeft en nog geen recht heeft op AOW. Haarlemmers die drie jaar een HaarlemPas hebben krijgen een formulier toegestuurd voor het aanvragen van deze toeslag. Omdat niet iedereen deze toeslag aanvraagt, onderzoeken we de komende tijd hoe we het aantal succesvolle aanvragen kunnen verhogen.

Gemeentelijke zorgpolis en tegemoetkoming in zorgkosten

Gezondheid hangt samen met zelfredzaamheid, eenzaamheid door financiële problemen, deelname aan de samenleving, het hebben van een laag inkomen, lage opleiding en het wel of niet hebben van werk. Het is aangetoond dat iemand met een lage opleiding (basisonderwijs + vmbo) zes jaar korter leeft en vijftien jaar in minder goede gezondheid dan iemand met een hbo of universitaire opleiding. Deze gezondheidsverschillen zijn niet acceptabel. Ook om deze reden hebben we sinds 2018 in Haarlem de gemeentelijke zorgpolis voor HaarlemPashouders.

De gemeentelijke zorgpolis is een goed aanbod voor inwoners met een gemiddelde tot grote zorgvraag en navenant hoge zorgkosten. Deelnemers hoeven geen wettelijk eigen risico te betalen omdat Haarlem de twee zorgverzekeraars jaarlijks een financiële bijdrage verstrekt.

Tijdens het webinar met de partners in de stad over het nieuwe beleid werd van diverse kanten aangedrongen op het behouden van deze afspraken. Hiermee voorkomen we zorgmijding. Een bekend probleem is dat mensen met een premieachterstand niet mogen wisselen van zorgverzekeraar en geen gebruik mogen maken van aanvullende zorgpakketten. We zetten ons in om zoveel mogelijk zorgschulden op te lossen voor het overstapmoment in de laatste zes weken van het kalenderjaar. Hierbij lopen we soms aan tegen wettelijke beperkingen. Landelijk is Haarlem aangesloten bij de lobby vanuit de G40 om zorgschulden niet langer een belemmering te laten zijn bij

de toetreding tot gemeentelijke zorgpakketten voor minima.

De huidige contracten met de zorgverzekeraars zijn verlengd voor 2021. Daarna zijn we mogelijk verplicht opnieuw aan te besteden. We zetten ons in om de huidige gunstige voorwaarden opnieuw te kunnen aanbieden vanaf 2022 en waar mogelijk deze uit te breiden.

De regeling tegemoetkoming bij ziekte en handicap bestaat in Haarlem al sinds 2015. Deze regeling is een tegemoetkoming voor inwoners met een laag inkomen die een eigen bijdrage Wmo moeten betalen en/of minimaal € 100,- betalen aan wettelijk eigen risico. Deze regeling vergoedt een deel van de kosten. Haarlemmers die gebruik maken van de gemeentelijke zorgpolis hebben de tegemoetkoming niet nodig.

Haarlem kiest voor het behoud van keuzevrijheid door het aanbieden van zowel de tegemoetkoming als de gemeentelijke zorgpolis. We adviseren inwoners over te stappen naar de gemeentepolis als zij hoge(re) zorgkosten verwachten in plaats van gebruik te maken van de jaarlijkse tegemoetkoming gezien de volledige vergoeding in de zorgpolis. De tegemoetkoming in de zorgkosten blijft als instrument ook nodig voor inwoners met grote schulden die geen gebruik kunnen maken van de gemeentelijke zorgpolis door de opgelopen premieachterstand.

We willen verdere aansluiting vinden met het lokale gezondheidsbeleid, met projecten als Krachtige Basiszorg en een Kansrijke Start en we zoeken meer samenwerking met de GGD.

Beide zorgverzekeraars dragen vanuit de afspraken voor social return¹⁵ bij aan lokale projecten zoals een bijdrage aan SportSupport om goedkoop sporten te faciliteren voor volwassenen. Ook loopt de bijdrage door voor minima in de gemeentepolis Lekker in je Lijf.¹⁶ In de komende beleidsperiode zullen we dit soort afspraken blijven maken om zo meer te kunnen betekenen voor de gezondheid van kwetsbare Haarlemmers met een laag inkomen.

Bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is een vergoeding van individuele *noodzakelijke* kosten die door bijzondere omstandigheden zijn ontstaan en die iemand niet zelf kan betalen.

Voor het vaststellen van bijzondere bijstand worden de individuele omstandigheden meegewogen.

Ook wordt gekeken wat de goedkoopste, meest adequate oplossing is voor het probleem.

Voorbeelden van bijzondere bijstand zijn een bril, woninginrichting, kosten beschermingsbewind en rechtsbijstand. Bijzondere bijstand is onderdeel van de Participatiewet.

Woninginrichting

Bijzondere bijstand voor kosten woninginrichting wordt verstrekt aan inwoners die een (complete) woning moeten inrichten en hiervoor zelf niet hebben kunnen sparen. Bijvoorbeeld daklozen of statushouders die een woning in Haarlem krijgen. Deze vorm van bijzondere bijstand is een lening waarop vier jaar moet worden afgelost. Het gaat namelijk om kosten waarvoor iedereen spaart of leent als hij een woning gaat inrichten. Een eventueel restbedrag van de lening wordt na vier jaar aflossing kwijtgescholden.

Het aantal verstrekkingen varieert per jaar, maar is de afgelopen jaren toegenomen tot zo'n 16% van het budget bijzondere bijstand.

Uit onderzoek bij andere gemeenten komt naar voren dat de hoogte van de verstrekking in Haarlem hoger ligt dan gemiddeld. Diverse gemeenten werken gedeeltelijk met aanbod uit de kringloop en wijzen de inwoners op de mogelijkheid om bij de kringloop huisraad aan te schaffen. We starten een onderzoek naar de doelmatigheid van de huidige manier van het verstrekken van bijzondere bijstand voor het inrichten van de woning en onderzoeken de mogelijkheden tot verbetering.

In dit onderzoek richten we ons op de volgende vragen:

- Prijsonderzoek; zijn de huidige verstrekkingen reëel?

¹⁵ <https://haarlem.pleio.nl/groups/profile/48091572/social-return-on-investment-sroi>

¹⁶ <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:6632904961472770048>

- Sociale energietransitie: wat zijn de mogelijkheden om bij aanschaf van witgoed de energieklassen te upgraden?
- Samenwerking met het bedrijfsleven: op welke manier kunnen we een koppeling maken tussen lokale ondernemers en maatschappelijk verantwoord ondernemen?
- Ontzorging: wat zijn de mogelijkheden om bij een bepaald aantal winkels het grootste deel van de woninginrichting aan te schaffen?

Kinderen en Rond kunnen komen

Voor kinderen zijn er de volgende regelingen en voorzieningen:

- Gemeentelijke zorgpolis. Met deze polis is er naast alle reguliere voorzieningen kinderen ook forse vergoeding voor een beugel. Maar ook voor minder voorkomende zaken als stottertherapie.
- Gratis Identiteitskaart.
- Gratis toegang tot musea.

5. Meedoen met weinig geld

Wat verstaan we onder meedoen?

Meedoen in de samenleving en de mogelijkheid hebben tot persoonlijke ontwikkeling door deelname aan activiteiten, bijvoorbeeld sport en cultuur.

Context

Mensen die van een laag inkomen leven, participeren minder in de samenleving dan mensen die maandelijks meer te besteden hebben. Een cursus, afspreken met vrienden, een uitje met de kinderen, een verjaardag vieren, het kost allemaal geld. En dat geld hebben mensen met een laag inkomen meestal niet.

Wat willen we bereiken?

Meedoen in de samenleving en de persoonlijke ontwikkeling van Haarlemmers met een laag inkomen worden bevorderd doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat Haarlemmers met een laag inkomen bekend zijn met alle regelingen en hier gebruik van maken. Het beoogde effect is dat meer Haarlemmers met een laag inkomen zich kunnen ontwikkelen en dat zij mee kunnen doen in de samenleving.

Voor kinderen zijn er speciale regelingen om mee te kunnen doen in de Haarlemse samenleving. Deze regelingen beschrijven we in het volgende hoofdstuk Opgroeien zonder geldzorgen.

Wat gaan we doen?

Haarlemmers met een laag inkomen kunnen gebruik maken van een aantal regelingen. Deze regelingen kunnen hun kans vergroten om deel te nemen aan de samenleving.

Met de HaarlemPas is de entree voor Haarlemse musea gratis. Ook is er korting bij podia en andere aanbieders. Aanbieders van korting of gratis activiteiten staan op een interactieve kaart op de website¹⁷. Daar waar dit kan, vergroten we de mogelijkheden voor deelname aan cultuur met de

¹⁷ <https://www.haarlem.nl/kortingen-haarlempas>

HaarlemPas samen met de cultuurpartners.

Verder zijn er regelingen voor scholing zoals het Scholingsfonds voor mensen in de bijstand en de HaarlemseStudieLening (HSL).

Het Sportfonds voor inwoners van 50 jaar en ouder is in 2019 als pilot verruimd naar de doelgroep van 18 tot 50 jaar. Deze pilot wordt als vaste regeling voortgezet. Dit was de uitdrukkelijke wens in van onze partners in de stad.

Op de website¹⁸ van Haarlem staat het actuele overzicht van de regelingen en kortingen met de HaarlemPas. In bijlage 4 staat na het financiële overzicht van de bestedingen ook een toelichting per regeling.

Verbreiding ondersteuning zzp'ers

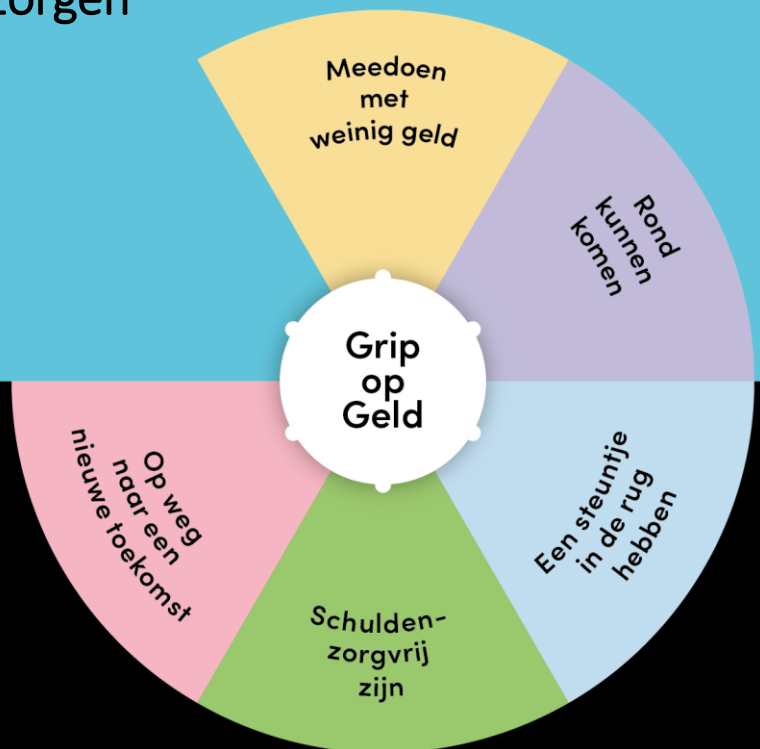
Voor zelfstandigen die praktische ondersteuning nodig hebben bij de uitoefening van hun bedrijf is de samenwerking aangegaan met '155 Help een bedrijf'. Dit is een initiatief van het Instituut voor het Midden-en Kleinbedrijf (IMK). Zij geven adviezen aan zelfstandigen die (tijdelijk) onvoldoende resultaten halen met hun bedrijf en verwijzen door naar instanties, zoals de bank en Kamer van Koophandel. Mocht nadere hulp bij schulden nodig zijn, volgt passende toeleiding. Ook daarvoor wordt de dienstverlening uitgebreid. Zie hiervoor verder in hoofdstuk 8.

Kinderen en Meedoen met weinig geld

Dit hoofdstuk richt zich vooral op hoe volwassenen mee kunnen doen in de samenleving. Het volgende hoofdstuk Opgroeien zonder geldzorgen richt zich direct op de kinderen en hoe zij kunnen meedoen in de samenleving. Wel is het zo dat wanneer ouders van kinderen met een laag inkomen in voldoende mate mee kunnen doen in de samenleving dit vaak ook een positief effect heeft op het welbevinden in het gezin.

¹⁸ www.haarlem.nl/haarlempas

6. Opgroeien zonder geldzorgen

Wat verstaan we onder opgroeien zonder geldzorgen?

Kinderen en jongeren krijgen een beter perspectief, ongeacht de financiële situatie van hun ouder(s), om zich als een actieve en kansrijke deelnemer aan de samenleving te ontwikkelen.

Context

Een opvallende bevinding uit de Evaluatie van het Minimabeleid is dat in twee wijken van Haarlem een derde van alle kinderen in armoede opgroeit. In vier andere wijken groeit een kwart van de kinderen in armoede op.

Het opgroeien in armoede is een slechte start voor kinderen en jongeren en kan grote en langdurige gevolgen hebben met effecten tot ver in hun volwassenheid. Voorbeelden hiervan zijn meer kans op psychische en sociale problemen, slechtere schoolresultaten en minder kans op een goede startkwalificatie en inkomen uit werk. Deze gevolgen vergroten ook weer de kans dat de volgende generatie ook in armoede terechtkomt. Dit wordt intergenerationele armoede genoemd.

Wat willen we bereiken?

Kinderen wiens ouders een laag inkomen hebben, kunnen zonder geldzorgen opgroeien doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat ouders met een laag inkomen bekend zijn met alle gezinsondersteunende maatregelen en zij hier ook daadwerkelijk gebruik van maken. Het beoogde effect is dat kinderen en jongeren op kunnen groeien zonder geldzorgen en dat zij een beter perspectief krijgen om zich als actieve en kansrijke deelnemer aan de samenleving te kunnen ontwikkelen. Ook vergroten zij hiermee hun kans om niet de volgende generatie in armoede te zijn.

Wat gaan we doen?

Kinderen en jongeren kunnen via het gezinsondersteunend beleid van de regelingen gebruik maken die specifiek voor hen zijn ontwikkeld. In de afgelopen jaren is met kinderen en partners in de stad

gesproken over wat zij nodig hebben. Het meedoen met andere kinderen op school en thuis werd vaak genoemd. Een laptop, een fiets en het maken van een leuk uitstapje was iets dat kinderen ook vaak misten. Deze wensen zijn meegenomen in de regelingen. Sinds 2017 stelt het Rijk extra budget aan gemeenten beschikbaar om kinderen in armoede te ondersteunen, de 'Kindgelden'. Hiermee bieden we gratis peuteropvang, de schoolkostenregeling, huiswerkbegeleiding en het 'Kinderkeuzebudget' met de ansichtkaarten-actie.

Deze activiteiten willen we ook in de nieuwe beleidsperiode voortzetten.

Samenwerking in de stad

We werken samen met het Jeugdfonds Sport en Cultuur en met Stichting Leergeld¹⁹. Alle kinderen met een HaarlemPas kunnen zo meedoen met sport, zwemles en cultuur. Voor kosten boven de bestaande schoolkostenregeling kan een beroep worden gedaan op Stichting Leergeld.

Samen met onze partners willen we ook meer wijkgericht gaan werken. En dan vooral in de wijken waar armoede onder kinderen het hoogst is.

Voor incidentele activiteiten is er het budget 'Activiteiten voor en door kinderen'. Organisaties kunnen dit inzetten om uitstapjes en activiteiten te betalen. Ook wil Haarlem een sociaal initiatief voor kindersubsidies opzetten. Belangrijke vraag hierbij is: 'Wat denken kinderen zelf nodig te hebben om mee te kunnen doen?' We gaan onderzoeken welke samenwerking mogelijk is met bijvoorbeeld de Kinderkrant Haarlem, de Haarlemse kinderburgemeester en kinderraad en de twee kindervijkraden Rozenprieel en Schalkwijk. Zij kunnen ook ideeën aandragen en de aanvragen helpen beoordelen.

Kinderen en opgroeien zonder geldzorgen

Voor kinderen zijn er de volgende regelingen en voorzieningen:

- Stichting babypullen
- Gratis peuteropvang
- Schoolkostenregeling
- Brugklaspakket
- Huiswerkbegeleiding
- Kinderkeuzebudget
- Stichting Leergeld met voorzieningen als laptops en fietsen
- Jeugdfonds Sport en Cultuur
- Activiteiten voor en door kinderen
- De Speelgoedbank
- Gratis lidmaatschap van de speeltuin
- Gratis lidmaatschap van de speel-o-theek

Brede aandacht

Aandacht voor kinderen in het gezin is ook nodig bij aanvragen die hun ouders doen bij de gemeente. Bijvoorbeeld na een aanmelding voor een schuldenregeling of een aanvraag van een bijstandsuitkering. Juist bij gezinnen met kinderen moet de focus gericht zijn op de toekomst om duurzaam zonder geldzorgen verder te kunnen. Gezinnen met kinderen staan extra in de aandacht voor het vergroten van het inkomen door werk of het oplossen van schulden.

¹⁹ Deze partners vragen voor 2021 via de Sociale Basis subsidie aan.

7. Een steuntje in de rug hebben

Wat verstaan we onder een steuntje in de rug hebben?

De Sociale Basis²⁰ in Haarlem biedt elke Haarlemmer zonder indicatie toegang tot ondersteuning op allerlei terreinen. Met andere woorden, een Haarlemmer hoeft om van deze ondersteuning gebruik te maken niet eerst hiervoor contact met de gemeente te hebben of te wachten op toestemming of een formele verwijzing. De sociale basis geeft *direct* toegang tot bijvoorbeeld tijdelijke hulp op financieel gebied vanuit het vrijwilligersnetwerk en/of hulp voor het toegankelijk maken van de voorzieningen. Waar gewenst is onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar.

Het steuntje in de rug is er voor inwoners uiteraard ook vanuit de sociaal wijkteams²¹ die verspreid door heel Haarlem ondersteuning bieden.

Context

Haarlemmers met geldzorgen en schulden kunnen een steuntje in de rug goed gebruiken. Vaak zijn zij niet door die geldzorgen niet (meer) in staat om zelfstandig hun financiën op orde te krijgen en te houden. Inwoners kunnen op een laagdrempelige manier ondersteuning krijgen van vrijwilligers, het sociaal wijkteam en de sociaal raadslieden. Hulp bijvoorbeeld bij het aanvragen van toeslagen, het invullen van formulieren of het treffen van een betalingsregeling.

Wat willen we bereiken?

De financiële bestaanszekerheid van Haarlemmers wordt bevorderd doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat Haarlemmers bekend zijn met de steun die netwerkpartners en wijkteams bieden en dat zij hier ook gebruik van maken. Het beoogde effect is dat Haarlemmers een steuntje in de rug krijgen bij geldzaken en geldzorgen. Het steuntje in de rug kan vervolgens ook bestaan uit het toeleiden naar de juiste professionele hulp en/of gemeentelijke voorzieningen.

²⁰ www.haarlem.nl/subsidie-sociale-basis-2021

²¹ www.sociaalwijkteamhaarlem.nl

Wat gaan we doen?

We werken al intensief samen met de partners in de stad als het gaat om inwoners met een laag inkomen en hulp bij geldzorgen. De komende beleidsperiode gaan we die samenwerking verder versterken en onderling nog beter verbinden. Het gesprek over geldzorgen beginnen, is niet eenvoudig. Er is gêne en de geldzorgen worden ontkend. Maar met elkaar kunnen we proberen de aannames en angsten rondom schulden weg te nemen zodat we passende ondersteuning kunnen bieden. In de komende beleidsperiode willen we de partners blijven informeren over nieuwe inzichten en ontwikkelingen, over de gevolgen van stress rondom geldzaken, over de mogelijkheden van alle subsidiepartners en de beschikbare gemeentelijke dienstverlening. Ook denken we aan train-de-trainer opleidingen voor de Grip op geld cursus.

Sociale basis

De sociale basis is een krachtig geheel van inwoners, (bewoners)initiatieven, vrijwilligersorganisaties, sociaal ondernemers en professionele organisaties in de Haarlemse samenleving, die met elkaar bijdragen aan een sociale stad en leefbare wijken en buurten. De gemeente speelt hierin een rol door subsidie te verstrekken aan initiatieven en organisaties. Hoe de gemeente dat doet – en wat die initiatieven en organisaties met hun inzet bereiken – is van groot belang voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen in het sociaal domein in Haarlem. Onderdeel van de uitvraag in de sociale basis is het thema ‘Financiën op orde’ dat als doel heeft: “Haarlemmers hebben een stabiele financiële situatie en zijn financieel redzaam”.

Voor de subsidie aanvragen voor het jaar 2021 loopt met het verschijnen van deze beleidsvisie het proces van beoordeling en toekenning. Voor de periode van 2022-2025 zal komend jaar een uitvraag volgen waar met name voor het thema ‘Financiën op orde’ een wijkgerichte aanpak belangrijk zal zijn. Volwassenen worden momenteel onder andere geholpen door:

- Formulierenbrigade Dock
- Schuldhulpmaatje en MoneyFit
- Fonds Urgente Noden
- Sociaal raadslieden van Dock

Voedselbank

De Voedselbank is een zelfstandige, onafhankelijke stichting die de meest financieel kwetsbare inwoners ondersteunt. De Voedselbank valt niet onder de afspraken van de sociale basis, maar Haarlem draagt vanuit het minimabeleid bij in de huisvestingskosten.

Sociaal wijkteam

Haarlem kent negen sociaal wijkteams. Zij zijn een laagdrempelig aanspreekpunt voor de inwoners van de wijk. Dit doen de wijkteams op inloopsprekuren en in andere contacten. In een sociaal wijkteam zit een consulent schulddienstverlening die net als de overige wijkteamleden naast het eigen specialisme ook breed weet te informeren of advies te geven over werk, inkomen, wonen, welzijn en/of zorg. Zo helpen ze bijvoorbeeld bij het maken van een plan om uit schulden te komen. Het wijkteam kan door de korte lijnen snel schakelen en actie ondernemen. Zij komen ook bij mensen thuis en dat maakt de drempel voor een hulpvraag lager. Thuis wordt informatie gegeven of er wordt een kennismakingsgesprek schulddienstverlening gevoerd.

Deze consulenten worden minder gezien als ‘de gemeente’ en dat maakt dat zij in staat zijn om aannames en angsten rondom schulden weg te nemen en inwoners te ondersteunen.

De wijkteamleden werken nauw samen met de coaches van het Centrum Jeugd en Gezin en met de sociaal raadslieden van Dock.

Kinderen en Een steuntje in de rug hebben

Voor kinderen zijn er de volgende regelingen en voorzieningen via de huidige subsidiepartners:

- Stichting Leergeld met voorzieningen als laptops en fietsen;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur. Via dit fonds kunnen kinderen sporten en muziekles volgen en danslessen nemen;

Ook hier geldt dat als hun ouders een steuntje in de rug ervaren, dit voor de kinderen thuis ook het welbevinden kan vergroten.

8. Schuldenzorgvrij zijn

Wat verstaan we onder schuldenzorgvrij zijn?

De stress veroorzaakt door de geldzorgen en schulden is weggenomen door het inzetten van instrumenten van schulddienstverlening. De afbetaling van de schulden is geregeld en vindt maandelijks volgens afspraak plaats. Er is weer lucht en daardoor kunnen Haarlemmers weer vooruitkijken en meedoen.

Context

Schulden hebben een grote impact op het leven van mensen en beïnvloedt ook het denkvermogen. Inwoners met schulden komen vaak in een vicieuze cirkel terecht. De problemen worden steeds groter en het wordt steeds moeilijker om de situatie te doorbreken en hulp te zoeken. Financiële stress verlamt en alle aandacht gaat uit naar hoe en wanneer alle rekeningen betaald moeten worden. Mensen focussen zich op problemen op de korte termijn en kunnen vaak niet nadenken over lange termijn oplossingen. Impulsaankopen en het aangaan van schulden ligt daarbij op de loer. We vinden het belangrijk om Haarlemmers zo snel mogelijk te bereiken en te helpen. We zetten in op maatwerk, omdat de invloed van life-events voor iedereen anders is. Niet ieder mens is hetzelfde en heeft hetzelfde nodig. We kijken bij schuldenzorgvrij zijn naar de totale hulpvraag en we sluiten aan bij de leefwereld van de inwoner. We kijken ook niet alleen naar het oplossen van de schulden op dat moment, maar ook naar oorzaken waardoor de schulden zijn ontstaan. We weten nu dat stress invloed heeft op de concentratie en daarmee op het doenvermogen van de mens. De inzichten uit de (hersenen)wetenschap over 'mobility mentoring' hebben dit ons geleerd²². We willen dat Haarlemmers schuldenzorgvrij zijn en weer regie over hun leven krijgen, maar we kunnen dit niet garanderen. Dat komt omdat er zoveel factoren een rol spelen en er vaak zoveel partijen betrokken zijn dat het niet altijd mogelijk is om alle schulden op te lossen. Soms is stabiliseren van schulden het maximaal haalbare.

²² <https://mobilitymentoring.nl>

Wat willen we bereiken?

De financiële bestaanszekerheid van Haarlemmers wordt bevorderd doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat inwoners met schulden bekend zijn met de ondersteuning die we kunnen bieden en hier gebruik van maken. En we willen bereiken dat we met onze dienstverlening en nieuwe instrumenten Haarlemmers ook sneller kunnen helpen. Het beoogde effect is dat onze inwoners met schulden geen stress meer hebben over geldzorgen, tijdig bereikt en geholpen worden en dat zij schuldenzorgvrij zijn.

Wat gaan we doen?

De ondersteuning is afhankelijk van de mate waarin een inwoner te maken heeft met geldzorgen. Niet elke inwoner is in staat eigen verantwoordelijkheid te nemen of te dragen en niet elk traject is geschikt voor iedere doelgroep. De vorm van de problematiek is breed; van zorgen om geld en betalingsachterstanden tot aan problematische schulden waar de inwoner zonder professionele hulp niet uit kan komen. Onze dienstverlening is door de jaren heen verbreed en richt zich vooral op het vroegtijdiger hulp aanbieden. Waar dat met eenvoudige hulp kan, bieden we lichte ondersteuning. Wanneer een Haarlemmer zich met complexe, problematische schulden meldt, vraagt dit om intensieve en langdurige ondersteuning. Met andere woorden, onze dienstverlening is licht waar het kan en zwaar waar het moet. Bij elke hulpvraag zoeken we naar een passende oplossing. Dat begint al bij de inloopsprekken van de sociale wijkteams. Zij helpen waar mogelijk direct als inwoners met geldzorgen even het overzicht kwijt zijn. Is meer nodig, dan komt de budgetcoach in beeld.

Budgetondersteuning op Maat (BooM)

Elke Haarlemmer met een minimum inkomen kan kosteloos een budgetadviesgesprek aanvragen. Desgewenst kan budgetbeheer, verdere ondersteuning en coaching bieden. In de nieuwe beleidsperiode bieden we dit budgetadviesgesprek ook aan als een inwoner een Participatiewet uitkering aanvraagt. Voor jongvolwassenen noemen wij dat gesprek een 'cash-check' gesprek. De budgetcoaches begeleiden ook inwoners die een schuldregelingstraject volgen. Deze dienstverlening wordt zowel aan klanten die het minnelijke traject volgen als aan klanten in de WSNP aangeboden. We hopen zo bij te dragen aan het (weer) financieel redzaam worden.

BooM speelt verder een belangrijke rol als het gaat om uitstroom uit beschermingsbewind. Tijdelijk beschermingsbewind kan nodig zijn, maar voor de Haarlemmer voor wie beschermingsbewind een te zwaar middel is geworden, is BooM een passend vervolg. Waar mogelijk gaat Haarlem door met het maken van afspraken met de bewindvoerders om klanten te laten uitstromen uit bewind en te laten instromen in BooM. Een lichter en goedkoper alternatief.

Budgetondersteuning in de nieuwe beleidsperiode

Met de komende wetgeving voor een gemeentelijk advies (zie bijlage 2) hoopt Haarlem meer grip te krijgen op het aantal Haarlemmers dat onder beschermingsbewind wordt geplaatst. Ook gaan we meer sturen op de noodzaak en termijn van bewind voor problematische schulden. Maatregelen om de eventuele kosten voor bijzondere bijstand beschermingsbewind op de langere termijn te beperken.

Betalingsregeling als nieuw instrument

In 2021 gaat Haarlem gebruik maken van de systeemmodule 'de Betalingsregeling'. Als een inwoner een schuld niet in één keer terugbetalen, kan bij de gemeente een betalingsregeling aangevraagd worden. Het treffen van een betalingsregeling begint bij het in kaart brengen van de financiële situatie en de draagkracht. Een budgetcoach of een consulent schulddienstverlening kan op basis van het verkregen overzicht onderhandelen met de schuldeiser(s) en een realiseerbare betalingsregeling treffen voor een haalbare periode van max 36 maanden. Indien nodig wordt budgetcoaching en een vorm van inkomensbeheer aangeboden.

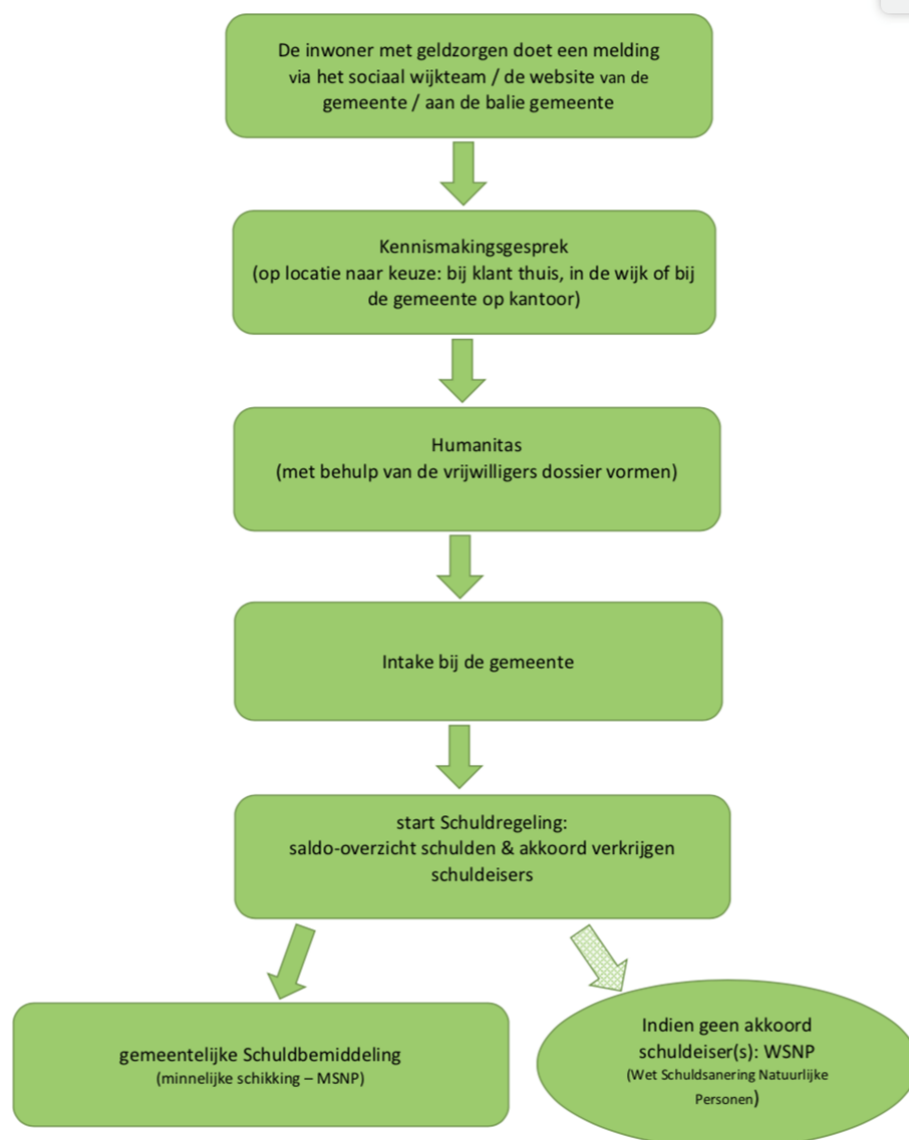
De bedoeling is dat er volledig (100%) terugbetaald wordt in het afgesproken aantal termijnen.

Mocht het schuldenpakket toch groter blijken te zijn, dan zal een consulent schulddienstverlening de inwoner begeleiden bij het opzetten van de minnelijke schuldbemiddeling.

Minnelijke schikking en wettelijke schuldsanering

Als blijkt dat de schulden problematisch zijn en de inwoner stemt daarmee in, dan start de reguliere schuldbemiddeling. Reguliere schuldbemiddeling is het minnelijk traject. Voor sommige inwoners die schuldbemiddeling nodig hebben, moet eerst een tussenstap gezet worden, namelijk het stabiliseren van de situatie. Bijvoorbeeld als er verslavingsproblematiek is en er kans is op het maken van nieuwe schulden. Het doel van stabilisatie is het in evenwicht brengen en houden van de inkomsten en uitgaven van de inwoner. In deze fase is het belangrijk dat de inkomsten worden gemaximaliseerd, de uitgaven tot het minimum worden beperkt, er geen crisis is en de beslagvrije voet wordt gegarandeerd. Als dit is bereikt, kan een betalingsregeling of een schuldregeling worden opgezet. Dit traject duurt maximaal vier maanden. Pas daarna start het traject schuldbemiddeling waarin de consulent schulddienstverlening bemiddelt tussen de hulpvrager en de schuldeisers om een akkoord te bereiken over het terug te betalen bedrag. Na deze fase is de Haarlemmer schuldenzorgvrij. Al zijn de schulden op dat moment nog niet opgelost, de stress door geldzorgen en schulden is weggenomen en men heeft weer wat lucht.

In het onderstaande schema wordt het proces van de reguliere schulddienstverlening weergegeven:

Het traject van een reguliere schuldbemiddeling duurt gemiddeld 36 maanden, waarna het restant van de schulden door de schuldeisers wordt kwijtgescholden. De praktijk leert echter dat dat het hele traject vaak een periode van 3,5 jaar bestrijkt. De aanlooperperiode, van aanmelding naar dossieropbouw bij Humanitas, naar intake en akkoord verkrijgen van alle schuldeisers, vraagt veel tijd. Voor de klant is het een lang traject, dat motivatie, geduld en hard werken vraagt.

Als het tot een minnelijk akkoord komen met de schuldeisers niet lukt, is het aan de rechter te oordelen. De rechter bekijkt of al het mogelijke is gedaan en maakt een inschatting of betrokkene zich kan houden aan de spelregels van de wettelijke schuldsanering. Is dat het geval dan volgt toelating en zijn de schuldeisers verplicht mee te werken. De rechter wijst een bewindvoerder aan die toezicht houdt op het wettelijke traject. Na een periode van drie tot maximaal vijf jaar worden de resterende schulden kwijtgescholden.

023 Steunfonds

Het 023 Steunfonds is een methodiek die Haarlemmers met schulden op onorthodoxe wijze kan helpen in gevallen waarin er belemmeringen zijn voor de start van het reguliere traject, bijvoorbeeld door het aflossen van belemmerende schulden of door het wegnemen van een belemmerende zorgschuld waardoor de Haarlemmer niet kon deelnemen aan de Gemeentelijke zorgpolis. Haarlemmers die niet in aanmerking (lijken te) komen voor de reguliere schulddienstverlening kunnen op deze manier via maatwerk toch geholpen. In de nieuwe beleidsperiode willen we het 023 Steunfonds gaan toekennen vanuit de bijzondere bijstand.

Budgetbeheer

Met budgetbeheer neemt het team Schulddienstverlening het betalingsverkeer (tijdelijk) over van de klant. In overleg met de klant maakt de consulent Schulddienstverlening een gemotiveerde keuze uit de volgende drie vormen van budgetbeheer:

- Basis (financieel beheer), waarbij alleen de aflossingscapaciteit wordt gereserveerd. Het volledig vrij te laten bedrag wordt aan de klant doorbetaald.
- Plus, waarbij het volledige inkomen wordt beheerd en betaling van de belangrijkste maandelijkse vaste lasten (huur, nutsvoorzieningen, zorgverzekering) plaatsvindt.
- Totaal, waarbij het volledige inkomen wordt beheerd en betaling van alle maandelijkse vaste lasten plaatsvindt. Daarnaast worden er noodzakelijke reserveringen gedaan. De klant ontvangt wekelijks huishoudgeld.

Schulden en eigen woningbezit

Haarlemmers met een eigen huis worden geholpen door een consulent schulddienstverlening die gespecialiseerd is in deze materie. Gebruik kan gemaakt worden van de werkafspraken die de landelijke brancheorganisatie NVVK heeft gesloten met hypotheekverstrekkers (project de Schakel).

Haarlemmers zonder inkomen

Zonder inkomen kan geen enkele betaling in het licht van schuldbemiddeling plaatsvinden. De eerste stap is dan ook het regelen van inkomen. Afhankelijk van de situatie verwijzen we Haarlemmers naar het UWV of wordt, via een versneld traject, een uitkering aangevraagd op grond van de Participatiewet. Lopende de aanvraag en toekenning van de uitkering, starten we al met het stabiliseren van de schulden en vooral met het ondersteunen van de Haarlemmer.

Jongeren en schulden, het project NewFuture

NewFuture helpt jongeren met problematische schulden. Cruciaal in het slagen van een NewFuture traject is de begeleiding in houding en gedrag door jongerencoaches van onder andere het Centrum Jeugd en Gezin en het Leger des Heils. Streetcorner Work zorgt voor de trajectbegeleiding van alle jongeren. Deze begeleiding doorloopt zes stappen en richt zich vooral op houding en gedrag met veel aandacht voor het bewust en verantwoordelijk omgaan met geld. Maar ook ondersteunen in het voorkomen van kamer-uitzetting, het vinden van een passende en betaalbare woonruimte en het

gericht toewerken naar het vinden van stabiel inkomen of een passende opleiding. Onderdeel van de stappen van NewFuture is dat de gemeente onderhandelt met de schuldeisers en zorgt voor het afkopen van de schulden tegen een relatief laag percentage. De gemeente wordt de enige schuldeiser en de jongere is vanaf dat moment schuldenzorgvrij. In principe duurt het aflossen van de lening aan de gemeente drie jaar maar als de last van de schouders is, worden de jongeren begeleid en pakken ze een studie of leer-werktraject (weer) op en/of vinden een baan.

NewFuture is een succesvol project, dat landelijke bekendheid heeft. Gemiddeld worden nu 75 jongeren per jaar geholpen. De evaluatie van NewFuture voor de periode van 2017-2020 volgt.

Start met verstrekken saneringskredieten via de Kredietbank

In de nieuwe beleidsperiode willen we ook het saneringskrediet voor schulden aanbieden als mogelijkheid. Een saneringskrediet kan een snelle oplossing zijn. Bij een saneringskrediet krijgen alle schuldeisers in één keer een bedrag uitgekeerd tegen finale kwijting. Hiermee wordt een percentage van de schuld afgelost dat met de schuldeisers is afgesproken. Met het inzetten van dit krediet zijn schuldeisers vaker geneigd akkoord te gaan met een minnelijke schuldregeling. De klant met schulden betaalt het krediet in 36 maanden terug aan de kredietbank.

Haarlem wil dit gaan inzetten voor de jongeren die we begeleiden in NewFuture. Maar ook voor schuldenaren waarvan na beoordeling helder is dat hun inkomenspositie weinig zal veranderen, bijvoorbeeld langdurig bijstandsgerechtigden, kan dit een snelle oplossing bieden. Hiervoor zullen nadere afspraken met de Kredietbank Nederland worden gemaakt.

Ondernemers en zzp'ers met schulden

Onder ondernemers verstaan we inwoners met een eigen bedrijf en zzp'ers. Ondernemers die hulp zoeken, kunnen altijd eerst contact opnemen met '155, Help een bedrijf'.

Onze inzet voor ondernemers die zich melden met financiële problemen is om de schulden te regelen met behoud van het bedrijf. Voorwaarde hierbij is dat het bedrijf levensvatbaar is. In het huidige beleid krijgt de ondernemer een adviesgesprek met een medewerker die gespecialiseerd is in het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz), om te bepalen of de onderneming levensvatbaar is. Als dit het geval is, dan kan de ondernemer een lening krijgen in het kader van Bbz om de schulden en de doorstart van het bedrijf te regelen. Veel van de ondernemers die de afgelopen jaren een adviesgesprek hebben gehad, zijn uiteindelijk geholpen met een schuldregelingstraject, omdat de schuldenlast te hoog was en de onderneming geen doorstart heeft kunnen maken. Sommige (ex) ondernemers kunnen financiële hulp krijgen vanuit het 023 Steunfonds om hun onderneming te kunnen beëindigen en hun boekhouding op orde te krijgen voordat het schuldbemiddelingstraject kon starten.

Impact coronacrisis en aanvullende dienstverlening voor ondernemers

Door de coronacrisis verwachten we een forse toename van financiële problemen door het wegvallen van het inkomen of een gedeelte daarvan. De afgelopen maanden is een intensief beroep gedaan op tijdelijke ondersteuningsmaatregelen als TOGS, Tozo en NOW²³. We gaan ons tot het uiterste inspannen om deze Haarlammers zowel op de korte als langere termijn de ondersteuning te bieden die nodig is.

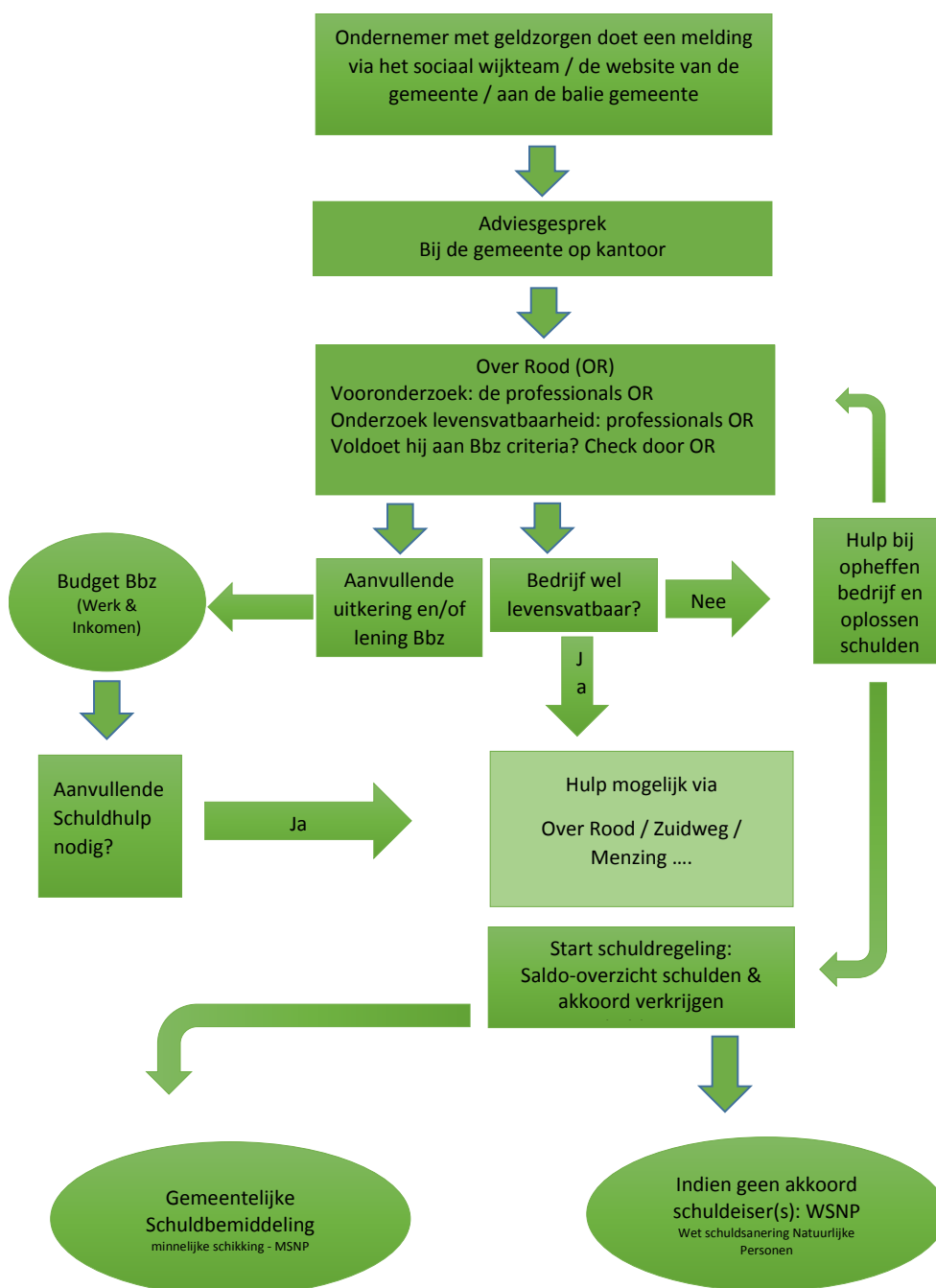
Corona trekt een zware wissel onder de ondernemers en zzp'ers. Ook al zijn er de diverse regelingen van Tozo, velen hebben te maken (gehad) met drastische terugval van inkomsten terwijl de vaste lasten zakelijk en privé doorlopen. Buffers zijn er niet altijd, of blijken niet toereikend. Geldzorgen en oplopende schulden zijn het gevolg. We verwachten dan ook een toename in zzp'ers maar ook kleine mkb-ondernemers die zich melden met financiële problemen.

Een ondernemer met levensvatbare onderneming die te maken heeft met schulden kan begeleid worden door vanuit Schulddienstverlening om een betalingsregeling te treffen met de schuldeiser(s).

²³ www.rijksoverheid.nl/corona/tegemeetkoming-inkomsten-en-salarissen

Op deze manier kan de zelfstandige ondernemer blijven voortbestaan. Maar veelal is eerst een overzicht nodig van de inkomsten, staat van de boekhouding en van de schulden. De komende periode willen we hiervoor nadere afspraken maken met de organisatie Over Rood²⁴, een organisatie van vrijwilligers. Over Rood helpt ondernemers hun zakelijke schuldendossier op orde te brengen, ondersteunt waar mogelijk in de bedrijfsvoering en geeft advies over de levensvatbaarheid. Ook begeleiden de vrijwilligers van Over Rood naar de aanvraag Bbz en helpen eventueel ook daarna nog verder. Als uit het onderzoek blijkt dat de onderneming niet levensvatbaar is, biedt Over Rood begeleiding bij het opheffen en zorgt eventueel samen met de betrokken boekhouder voor de slotbalans. Dan neemt de consulent schulddienstverlening het dossier over en start de minnelijke schuldregeling.

Onderstaand traject voor een ondernemer met schulden dat we willen gaan bieden:

²⁴ www.overrood.nl

Snellere en betere hulp bieden

Aansluiten bij landelijke initiatieven

Er zijn veel initiatieven in ontwikkeling waardoor we iemand met schulden veel sneller schuldenzorgvrij kan zijn. Deze initiatieven gaan aangeboden worden via de NVVK in samenwerking met Schuldenlab NL, Divosa en VNG. De landelijke ontwikkeling van deze programma's voorkomt dat iedere gemeente het wiel zelf moet uitvinden. Het schuldenknooppunt²⁵ is hier een voorbeeld van. Via het schuldenknooppunt kunnen de gemeenten en de schuldeisers op een eenduidige manier digitaal met elkaar communiceren. Dit betekent dat het opstarten van een schuldregeling en de doorlooptijd flink wordt verkort. Het systeem is een doorgeefluik voor berichten, die versleuteld uitgewisseld worden. Schuldenknooppunt is geen database en er blijven dus geen gegevens in staan. De verwachting is dat eind 2020 de testfase voorbij is en Haarlem in 2021 kan aansluiten. Naast het schuldenknooppunt zijn er ook andere initiatieven zoals Collectief Schuldregelen. Dit is een programma uit Schuldenlab NL²⁶. Vaste afspraken met meer dan 30 landelijke schuldeisers zorgen ervoor dat een voorstel voor een saneringskrediet gedaan door de consulent schulddienstverlening in principe direct wordt geaccepteerd. Dit versnelt het proces naar het moment van schuldenzorgvrij zijn enorm.

Collectief Schuldregelen wordt door de NVVK ondersteund en wordt later in 2021 geïntegreerd in het systeem van het schuldenknooppunt. Haarlem zal daar zeker bij gaan aansluiten als ook bij de afspraken die hiervoor met de Kredietbank Nederland zijn gemaakt.

Online dienstverlening

Inwoners en ondernemers verwachten steeds meer dat zij producten en diensten online kunnen aanvragen. Dat geldt ook op het gebied van geldzorgen. Wij vinden het belangrijk om aan te sluiten bij de behoeften van onze inwoners en zullen daarom de komende periode meer inzetten op het verbeteren en innoveren van onze dienstverlening. We gaan bekijken of en hoe we producten zoals SchuldendeBaas²⁷, Geldfit²⁸ van Schuldenlab NL en het digitale huishoudboekje ook kunnen gaan implementeren.

Schuldbemiddelingstraject voor mensen die dit niet zelfstandig kunnen doorlopen

Deze doelgroep is meestal niet in staat om zelfstandig een schuldregeling te doorlopen. Het gaat vooral om Haarlemmers die onder bewind of curatele zijn gesteld. De nauwe samenwerking met de begeleiders en bewindvoerders zorgt ervoor dat een schuldbemiddelingstraject mogelijk is en ook goed wordt doorlopen.

Het gaat hierbij vaak ook om inwoners met een licht verstandelijke beperking (LVB) en inwoners die laaggeletterd zijn. Deze doelgroep heeft speciale aandacht nodig binnen Schulddienstverlening. Door hun beperkingen zijn zij nog minder goed in staat om hun schuldenproblematiek te beheersen en hebben extra moeite met het voldoen aan de voorwaarden bij het oplossen en regelen van schulden, waardoor het volhouden en succesvol doorlopen van een traject moeilijker is voor deze doelgroep. Met name voor deze doelgroepen willen we de toegang tot de dienstverlening en begeleiding verder verbeteren in de nieuwe beleidsperiode. Daarvoor willen we ook gebruik gaan maken van de praatplaat²⁹ die ontwikkeld is door Platform 31. Dit is een instrument om de impact van chronische stress op het leven van de klant te bespreken. De consulent schulddienstverlening kan met behulp van heldere tekst en plaatjes makkelijker het gesprek over geldzorgen voeren en voor de doelgroep is het makkelijker te begrijpen als zij zien wat er wordt gezegd. Dit bevordert het proces waardoor ook Haarlemmers die met een beperking snel en beter geholpen worden.

²⁵ www.nvvk.nl/schuldenknooppunt

²⁶ www.SchuldenlabNL

²⁷ <https://www.schuldendebaas.nl>

²⁸ www.geldfit.nl

²⁹ www.platform31.nl/praatplaat-voor-bespreken-van-ongezonde-stress-door-schulden

Nieuwe wetgeving

In 2021 volgt er veel nieuwe wetgeving (zie bijlage 2), zoals voor het vereenvoudigen van beslagvrije voet, het verbreden van het beslagregister en het aanstellen van een coördinerende deurwaarder. Hiernaast zijn er in de Tweede Kamer in 2020 rondom de bespreking van deze wetten veel moties aangenomen ter verbetering van het schuldhulpproces. Het ministerie van SZW zal dus in de komende beleidsperiode hier verder aan gaan werken. Al deze onderdelen zullen er voor gaan zorgen dat een inwoner met schulden sneller schuldenzorgvrij is.

Verdere professionalisering Schulddienstverlening

Wij werken voortdurend aan de verdere professionalisering van Schulddienstverlening zodat zoveel mogelijk Haarlemmers met geldzorgen zo goed mogelijk geholpen worden. Dit doen we door middel van kennisontwikkeling, innoveren in schuldhulpverlening, procesverbetering, het volgen van het kwaliteitskader van de NVVK en door training in stress-sensitieve dienstverlening (zie bijlage 2).

Kinderen en Schuldenzorgvrij zijn

Voor kinderen tot 18 jaar zijn er geen specifieke regelingen en voorzieningen. Het hebben van geldzorgen en schulden drukt vaak wel een groot stempel op het gezin. Als dit weggenomen kan worden, heeft dit een positief effect op kinderen. In de uitvoering van schulddienstverlening is er extra aandacht als er kinderen in het spel zijn. Een goed voorbeeld hiervan is dat er bij huurschuld geen gezinnen met kinderen uit huis worden gezet.

9. Op weg naar een nieuwe toekomst

Wat verstaan we onder op weg naar een nieuwe toekomst?

De schulden zijn afgelost en kwijtgescholden en inwoners hebben geleerd om op een andere manier met geld om te gaan. Haarlemmers weten hoe zij toeslagen, minimabeleid en andere regelingen kunnen aanvragen en waar zij hierbij hulp kunnen krijgen. Zij kunnen nu met een schone lei beginnen en er zijn geen financiële belemmeringen meer voor participatie in de samenleving.

Context

Haarlemmers met geldzorgen en schulden hebben jarenlang gewerkt aan het oplossen van hun schulden. Ook hebben zij gewerkt aan een gedragsverandering en zijn nu beter in staat om hun inkomsten en uitgaven meer in balans te hebben en te houden. Zij zijn nu op weg naar een nieuwe toekomst, een toekomst zonder schulden en waarin het voor hen mogelijk is om mee te doen in de samenleving.

Het oplossen van de schulden is een grote verdienste van de klant zélf, maar wordt mede mogelijk gemaakt door andere factoren:

- Twee wettelijke mogelijkheden: een moratorium en een dwangakkoord. Bij een dreigende huisuitzetting of afsluiting van gas, water en licht kan een inwoner de rechtbank om een moratorium verzoeken. Dit verzoek heeft als doel een dreigende situatie af te wenden en een minnelijk traject mogelijk te maken. Bij een dwangakkoord kan de rechtbank verzocht worden om één of meerdere weigerachtige schuldeisers bevelen in te stemmen met een minnelijk traject.
- Schuldeisers moeten bereid zijn om mee te werken aan de aflossing van de schulden.
- Haarlem is lid van de NVVK en is hiermee gebonden aan de kwaliteitseisen die gesteld worden door deze brancheorganisatie. Driejaarlijks wordt de gemeente geauditeerd. Groot voordeel van dit lidmaatschap is dat schuldeisers in het algemeen meer bereid zijn om mee te werken.

Wat willen we bereiken?

De bestaanszekerheid van Haarlemmers wordt bevorderd doordat we onze beleidsinstrumenten effectief inzetten. We willen bereiken dat de schulden afgelost en kwijtgescholden zijn en dat een gedragsverandering heeft plaatsgevonden. Het beoogde effect is dat Haarlemmers aan een nieuwe toekomst zonder schulden kunnen beginnen.

Wat gaan we doen?

Haarlemmers kunnen gebruik maken van onderstaande regelingen en ondersteuning. Op deze manier vergroten zij hun kans op een nieuwe toekomst.

Beschermingsbewind

Beschermingsbewind is een wettelijke maatregel die wordt uitgesproken door de kantonrechter. Beschermingsbewind is bedoeld voor mensen die door hun fysieke of mentale toestand tijdelijk of blijvend niet in staat zijn hun financiële belangen te behartigen. Steeds meer mensen worden onder beschermingsbewind geplaatst. Dit komt door een wetwijziging in 2012 die het mogelijk maakte dat ook mensen die herhaaldelijk in een problematische schuldensituatie zijn geraakt, worden toegelaten.

NewFuture: Trajectbegeleiding en toekomstplan

De jongeren in het traject bij NewFuture krijgen een vaste trajectbegeleider. In de eerste fase van het traject wordt zicht gekregen op de situatie van de jongeren en waar nodig wordt hulp ingeschakeld. Ook wordt een inventarisatie van de schulden gemaakt. In de tweede fase wordt de jongere gevraagd na te denken over de toekomst en hier concrete stappen aan te verbinden. De jongere maakt hiervoor een toekomstplan. Het doel van dit plan is om de jongere verder op weg te helpen naar het leven hij of zij wil. In de daaropvolgende fases wordt gewerkt aan de schulden. Als de schulden door de gemeente zijn afgekocht en de jongere nog slechts één schuldeiser heeft (de gemeente), is de weg vrij voor de belangrijkste fase: aan de slag met het toekomstplan. Wanneer de ergste zorg is weggenomen, kan de jongere zich focussen op manieren om weer duurzaam financieel gezond te worden. De jongere wordt door maatschappelijke partners een aantal jaren gecoacht en begeleid en waar nodig in directe samenwerking met de benodigde specialistische hulpverlening. Ambitie binnen NewFuture is om de problemen bij de kern aan te pakken, zodat de jongere in de toekomst de juiste beslissingen kan nemen en een financieel gezonde toekomst tegemoet gaat. In principe is een jongere in NewFuture na drie jaar klaar met aflossen aan de gemeente en is de nieuwe, gewenste toekomst een feit.

Nazorg

Nazorg is gericht op het niet terugvallen in een leven met schulden maken. Ervaring leert dat klanten na een succesvolle afronding van een schuldregelingstraject bang zijn om hun financiën en alles wat daarmee te maken heeft, weer zelfstandig moeten gaan regelen. Anderen zijn juist overmoedig en denken alles juist weer zelf te kunnen en ook zijn er klanten die ieder contact met de gemeente afhouden om van de ervaren bemoeienis af te kunnen zijn. Klanten worden na uitstroom uit de schuldbemiddeling nog enige tijd begeleid door budgetcoaches en consulenten schulddienstverlening houden de eerste zes maanden ook contact. Waar nodig, wordt toegeleid naar vrijwilligers die deze mensen nog enige tijd begeleiden.

Kinderen en Op weg naar een nieuwe toekomst

Bij Op weg naar een nieuwe toekomst zijn er geen specifieke regelingen en voorzieningen voor kinderen tot 18 jaar. Maar ook hier geldt het positieve effect voor kinderen wanneer het gezin na een lange periode van geldzorgen en schulden weer met een schone lei kan beginnen en weer mee kan doen in de samenleving.

10. Sturing, monitoring en Financiën

De gemeente Haarlem is een lerende organisatie en dat betekent dat we willen weten of we de juiste dingen doen, wat er goed gaat, maar ook wat er minder goed gaat dan we hadden verwacht en dit vervolgens aanpassen. Ook willen we grip hebben op onze data en de gestelde doelen.

Daarom gaan we monitoren op zowel de beoogde effecten als de acties die we ondernemen om deze effecten te bereiken. Hiervoor stellen we doelen voor het beleid en de uitvoering op met aandacht aan de koppeling met passende indicatoren. Indicatoren voor prestaties en effecten die in de Programmabegroting staan verwoord. Via dit instrument (en eventuele andere producten uit de P&C cyclus zoals de jaarrekening) rapporteren wij aan de gemeenteraad over de stand van zaken. Door middel van het structureel bijhouden van deze indicatoren kan desgewenst bijgestuurd worden. Hiervoor wordt onder meer gebruik gemaakt van een jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek onder onze klanten. Daarnaast adviseert de Participatieraad Haarlem ons gevraagd en ongevraagd op beleid en uitvoering.

Sturing en monitoring

De kansencirkel Grip op geld vormt de basis voor het formuleren van de programmadoelen voor minima en schulden. Als vervolg op deze beleidsvisie zullen die doelen en de prestatie- en effectindicatoren worden vastgesteld. Deze zullen in de Programmabegroting 2021-2025 worden verwerkt. Jaarlijks zal er door de gemeente verantwoording worden afgelegd over de resultaten in de Bestuursrapportage en de Jaarrekening van de gemeente. Waar nodig zal aanpassing in de indicatoren worden doorgevoerd. Op basis van de monitorinformatie voeren we over vier jaar een bredere evaluatie uit waarin wordt gekeken wat goed gaat en beter kan. Dit biedt dan weer input voor nieuw, innovatief en aangepast beleid.

Financiën

Om enig beeld te krijgen bij de financiën geven wij in bijlage 4 een uitgebreid overzicht van de uitgaven van het jaar 2019 voor directe verstrekkingen van minimaregelingen en bijzonder bijstand aan Haarlemmers met een laag inkomen. Het merendeel van dit overzicht bevat structurele uitgaven voor regelingen die wij willen voortzetten in de nieuwe beleidsperiode. Om inzicht te krijgen in de bedragen staat in een kolom ook het aantal huishoudens of inwoners dat hier gebruik van maakte in 2019. Hieronder geven we een beknopt overzicht van de subtotalen.

Besteed budget aan de regelingen 2019:

Regelingen voor kinderen:	€ 1.212.540
Gezondheid:	€ 1.793.843
Overig minimabeleid:	€ 1.412.289
(Preventie) schulden:	€ <u>130.600 +</u>
 Totaal minimabeleid:	 € 4.459.272
Totaal bijzondere bijstand:	€ <u>3.830.000 +</u>
 Totaal minimaregelingen en bijzondere bijstand:	 € 8.379.272

Corona en de financiën

In bijlage 4 is ook een kolom toegevoegd die een eerste koppeling legt met de verwachte effecten op de regeling door corona. Doordat er hier sprake is van openeinderegelingen heeft een groei in aanvragen als gevolg dat er meer budget nodig zal zijn. Verwachting is dat door de huidige verslechterde economische situatie het aantal huishoudens met een inkomen tot 120% en/of met schulden zal stijgen. Daaropvolgend zal ook het aantal aanvragen van de diverse regelingen en diensten onder Haarlemmers toenemen.

In de Programmabegroting 2021-2025 is voorgesteld om de bestaande begroting voor het verstrekken van de minimaregelingen en bijzondere bijstand met € 600.000 te verhogen om rekening te houden met een toename van 8%. Dit blijft wel een verwachting. De realiteit kan anders zijn.

Op Prinsjesdag 2020 maakte het kabinet bekend dat er extra geld beschikbaar gaat komen voor ondersteuning bij baanverlies³⁰ en problematische schulden en voor de intensivering van gemeenten in de aanpak van armoeden en schulden³¹. Concreet is al genoemd, het beschikbaar stellen van een landelijk Waarborgfonds van 30 miljoen. Nadere details, ook over hoe de verdeling van de overige middelen per gemeente verdeeld gaan worden, moeten nog volgen en kunnen we daardoor nog niet toelichten in dit in deze beleidsvisie.

³⁰ www.rijksoverheid.nl/sociaal-pakket-van-14-miljard-biedt-hulp-bij-baanverlies-en-schulden

³¹ www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/09/28/extra-geld-voor-versterken-gemeentelijke-aanpak-schulden-en-armoede

Afkortingen

ANBO	Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen
AOW	Algemene Ouderdoms Wet
AVG	Algemene Verordening Gegevens bescherming
Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BooM	Budget ondersteuning op Maat
CAK	Centraal Administratie Kantoor
HSL	Haarlemse Studie Lening
IMK	Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
IOAW	Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijke Arbeidsongeschikte Zelfstandigen
IPS	Introductie Programma Statushouders
LVB	Licht Verstandelijke Beperking
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
Mkb	Midden- en kleinbedrijf
NIBUD	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NOW	Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid
PWN	Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
SVB	Sociale Verzekerings Bank
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TOGS	Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19
TOZO	Tijdelijke Overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wbp	Wet Bescherming persoonsgegevens
Wgs	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
WSM	Wettelijk sociaal minimum
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WW	Werkloosheids Wet
Zzp'er	Zelfstandige zonder personeel

Bijlagen

Bijlage 1: terugkoppeling van het Gesprek met de Stad

Op 24 augustus 2020 zijn we samen met de deelnemende partners interactief aan de slag gegaan met de contouren van het nieuwe beleid. Voorafgaand aan het webinar hebben we de partners gevraagd om te reageren op een aantal onderwerpen die tijdens het webinar aan bod zouden komen. Tijdens het webinar zijn in aparte groepen, de zogenaamde break-out sessies, vier onderwerpen besproken:

- Beter bereik
- Financieel kwetsbare inwoners
- Regelingen
- Schuldenzorgvrij

Het webinar is plenair afgesloten. Met elkaar bespraken we de top 3-aanbevelingen per break-out sessie besproken. Daarna stemden de deelnemers op de aanbevelingen. Hieronder per onderwerp een samenvatting van de opmerkingen, adviezen en aanbevelingen van de deelnemende partners.

Beter bereik

Waar vinden we de mensen die we willen bereiken?

- Scholen en verenigingen kunnen eerder signaleren of er gezinnen met geldzorgen zijn. Maak gebruik van deze netwerken.
- Vraag aan scholen wat ze nodig hebben om de ouders te bereiken.
- Zorg dat mensen vertrouwen in het traject hebben en dat je dicht bij de mensen komt. Bijvoorbeeld via de wijkteams. Ga het gesprek open aan en creëer vertrouwen. Richt het gesprek niet alleen op geldzorgen. Zet professionals in zodat de mensen de angst voor het vragen van hulp overwinnen.

Wat speelt een rol bij het bereiken van mensen met geldzorgen?

- Het traject na aanmelden is onduidelijk. Hierdoor ontstaat angst: “de gemeente weet nu dat ik schulden heb, ze weten nu alles van mij”.
- Organiseer met regelmaat bijeenkomsten over geldzorgen voor kleine groepen met maximaal 10/12 mensen (bv via de wijkteams). Dit verkleint de schaamte en er is minder kans op “herkenning”.
- Laat zelforganisaties voorlichting geven.
- Proactieve benadering, schuif aan bij vindplaatsen van mensen met hoog risico op geldzorgen.

Welke verbeterpunten moeten we doorvoeren in de communicatie?

- Los taalproblemen op door de informatie in meerdere talen beschikbaar te stellen.

- Werk actiegericht. Maak meer gebruik van actieweken en zet dit bijvoorbeeld wijkgericht in. Focus meer op de doelgroep die je wil bereiken.
- Breng de communicatie dichterbij de doelgroep, zorg dat de communicatieboodschap herkenbaar is.
- Creëer ambassadeurs en werk daar mee samen.
- Maak gesprekken in avonden ook mogelijk.
- Samenvoegen van de aanvraagformulieren van tegemoetkoming eigen risico en tegemoetkoming eigen bijdrage CAK.

Top 3 aanbevelingen:

1. Inzet van ambassadeurs om vertrouwen te vergroten.
2. Informatie in meerdere talen en op B1.
3. Meer actiegerichte communicatie afgestemd op de doelgroep.

Financieel kwetsbare inwoners

Voor welke financieel kwetsbare inwoners moet meer aandacht en inzet komen?

- Inwoners met een niet-westerse achtergrond
- Laageletterden
- Ouderen
- Kinderen
- Inwoners die in een echtscheiding zitten en niet bekend zijn bij hulpverleners
- Ondernemers

Wat kunnen we specifiek doen voor financieel kwetsbare inwoners?

- 1 loket voor iedereen: zeer laagdrempelig met aandacht voor deze doelgroep,
- Blijf oog houden voor de individuele persoon.
- Zet ervaringsdeskundigen in om de doelgroep te bereiken.
- Een NewFuture filmpje maken, maar dan voor ouderen.
- Ga de buurten in en zoek aansluiting met de sociaal wijkteams.
- Vindplaatsen kunnen zijn: woningbouwcorporaties, SVB, het UWV, etc. en leg verbinding met ANBO (Algemene Nederlandse Bond voor ouderen).
- De folders van minimeeregelingen doorsturen naar de scholen.
- Meer bekendheid geven aan “het loket”.
- Gooi de poort open en laat iedereen toe, achteraf toetsen wie waar recht op heeft (voorbeeld de Tozo-regeling).
- Wmo-voorzieningen toevoegen aan de Haarlem-pas.
- Een aantal mensen haakt af. Spoor die mensen juist actief op want door af te haken zijn de financiële zorgen niet weggenomen.
- Beleid maken voor schuldhelpverlening voor ondernemers.
- Ontwikkelen van voorzieningen waar mensen met beperkt budget ook van gebruik kunnen maken, vergelijkbaar met ‘Toogood2go’ en ‘Tafel van veel’.

Wat kunnen we specifiek doen voor gezinnen met kinderen?

- Haal kind en ouder niet uit elkaar door voorzieningen apart te regelen voor beiden.
- Pak het gezinsprobleem op.
- Bekijk het totaal plaatje + 1 regisseur.
- Regelingen voor kinderen behouden.

Wat hebben partners nodig om met inwoners in gesprek te gaan over geldzorgen?

- Een pot met geld.
- 1 loket voor alle vragen.

Top 3 aanbevelingen

1. Eén loket, één regisseur voor alle specifieke vragen die de kwetsbare inwoners hebben.
2. Uitvallers traceren en op maat ondersteunen.
3. Bestaande regelingen voor financieel kwetsbare inwoners behouden.

Regelingen

Welke bestaande regelingen moeten zeker worden doorgezet?

- Behoud alle bestaande regelingen van Haarlem en Zandvoort.
- Behoud de Gemeentelijke zorgpolis. Géén eigen risico zorgt dat mensen de zorg niet mijden.
- De Haarlem- en ZandvoortPas werkt, vooral behouden.

Welke regelingen kunnen we verbeteren?

- Regeling gemeentelijke zorgpolis: vergroot het bereik zodat meer mensen hier gebruik van maken.
- Gratis collectieve zorgverzekering en volledige vergoeding eigen bijdrage CAK.
- Onderhandel met zorgverzekeraars over uitbreiding van het pakket van de gemeentelijke zorgpolis met acties gericht op mensen met een laag inkomen, zoals de cursus 'Stoppen met roken'.
- Maak sporten vanaf 18+ mogelijk door een financiële bijdrage.
- Voorkom dat hulpverleners aankloppen bij Fonds Urgente Noden door de doorlooptijd voor de aanvraag van bijzondere bijstand te verbeteren.
- Individuele inkomenstoeslag moet ook beschikbaar zijn voor ouderen met een minimum inkomen.

Welke nieuwe regelingen moeten erbij komen?

- Stel geld beschikbaar voor professionals zodat zij op basis van maatwerk en professionaliteit makkelijk en snel ondersteuning kunnen bieden.
- Doorbetalen van huur bij kortdurende detentie om huisuitzetting te voorkomen.
- Maak het aanvragen van een ID-kaart in detentie eenvoudiger.
- Rekenles voor volwassenen.

Top 3 aanbevelingen:

1. Behoud bestaande regelingen, maar zorg dat deze makkelijker en sneller toegankelijk zijn.
2. Stel geld beschikbaar voor professionals zodat zij op basis van maatwerk en professionaliteit makkelijk en snel ondersteuning kunnen bieden.
3. Heb aandacht voor de gezondheid van de doelgroep, want een slechtere gezondheid bij armoede komt veel voor.

Schuldenzorgvrij

Hoe gaan inwoners met een laag inkomen om met hun financiële situatie?

- Wanneer je voor het eerst met schulden te maken hebt is het lastig om de goede weg naar hulpverlening te vinden.
- Mensen zijn onbekend met de dienstverlening van de gemeente en denken dat ze direct in de schulddienstverlening komen en de controle kwijt zijn.
- Er is een taboe op schulden, hierdoor is niet iedereen in beeld.
- Vroegsignalering is belangrijk, sta open voor signalen en verwijs goed door.

Moeten we voorzieningen toevoegen om de financiële ruimte van inwoners met laag inkomen te vergroten? Zo ja, welke?

- Geef goede voorlichting over gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen en voorkom geldzorgen en schulden.
- Gebruik partners om het gesprek te voeren om te checken of op de juiste manier gebruik wordt gemaakt van de beschikbare voorzieningen.
- Maak een voorziening voor Haarlem- en ZandvoortPas houders die zij vrij kunnen besteden.
- Zorg dat de vaste lasten automatisch betaald worden (Vaste lasten pakket).
- Sluit aan bij Schuldenlab en/of Voorzieningenwijzer.

Welke voorzieningen zijn nodig om kinderen zorgeloos te laten opgroeien?

- Maak gebruik van de scholen om de gezinnen te bereiken en te checken of alle regelingen worden benut.
- Bij het verstrekken van laptops is het belangrijk om ook aan de software zoals updates of anti-virus software te denken.
- Wanneer een gezin meerdere kinderen heeft, zijn vaak meerdere laptops nodig, terwijl maar 1 laptop beschikbaar wordt gesteld.
- Extra geld voor dure schoolreisjes c.q. excursies om uitsluiting te voorkomen.

Wat kunnen onze partners betekenen voor inwoners die in een schuldtraject zitten?

- Het bieden van praktische, administratieve en geestelijke ondersteuning zowel tijdens als na het traject.
- Doorverwijzen, openstaan voor signalen en taboe doorbreken.

Top 3 aanbevelingen:

1. Het invoeren van het 'Vaste lasten pakket'.
2. Gebruik partners om het gesprek te voeren om te checken of op de juiste manier gebruik wordt gemaakt van de beschikbare voorzieningen.
3. Maak een voorziening voor Haarlem- en ZandvoortPas houders die zij vrij kunnen besteden.

Het resultaat

De bijdragen van iedereen tijdens het Webinar zijn integraal opgenomen in deze bijlage. Waar nu al mogelijk hebben we aanbevelingen en adviezen in ons beleid en de uitvoering verwerkt. We gaan onderzoeken hoe we de top 4 aanbevelingen kunnen gaan realiseren in de komende beleidsperiode.

Bijlage 2: Nieuwe wetgeving schulddienstverlening en verdere professionalisering

Nieuwe wetgeving

De komende periode zijn de volgende wetswijziging en invoering van nieuwe wetten te verwachten:

Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

Een belangrijke aanpassing in deze wet is dat de gemeenten per 1 januari 2021 de mogelijkheid krijgen om gegevens over betalingsachterstanden in de vaste lasten uit te wisselen met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars. Zo kan de gemeente beginnende schulden beter signaleren en vroegtijdig hulp aanbieden voordat mensen zelf aan de bel trekken.

Andere wijzigingen zijn:

- Het eerste gesprek vindt plaats binnen 4 weken waarin de hulpvraag wordt vastgesteld;
- De beschikking tot toelating schuldhulpverlening of afwijzing wordt binnen 8 weken afgegeven;
- Het college mag het Burgerservicenummer gebruiken in het kader van schuldhulp;
- Het college mag persoonsgegevens binnen sociaal domein gebruiken in het kader integrale schuldhulpverlening;
- Het college kan schuldhulpverlening door andere partijen laten uitvoeren;
- De evaluatie vindt plaats binnen 5 jaar na de inwerkingtreding van deze wet.

De wijzigingen gaan in per 1 januari 2021.

De wet vereenvoudiging beslagvrije voet (vBVV)

De beslagvrije voet is het gedeelte van de inkomsten of uitkering waarop geen beslag gelegd mag worden. Deze wetswijziging zorgt ervoor dat de beslagleggers op eenduidige manier de beslagvrije voet berekenen.

Momenteel wordt betrokkene gevraagd gegevens in te leveren en dat is een knelpunt als er geen zicht meer is op de inkomsten, uitgaves en de schulden. Ook weten nu schuldeisers van elkaar niet dat ze beslag hebben gelegd op hetzelfde inkomen. De kans is dus groot dat er een onjuiste beslagvrije voet wordt vastgesteld, waardoor iemand onder bestaansminimum belandt en in (nog meer) financiële problemen. In de nieuwe wet wordt dit voorkomen door één coördinerend deurwaarder aan te wijzen die de beslagvrije voet berekent, de betalingen regelt en communiceert met de schuldenaren en andere schuldeisers. Voor het berekenen van de beslagvrije voet kunnen de beslagleggers de gegevens ophalen uit verschillende systemen zoals: administratie van UWV en basisregistratie personen.

De wijzigingen gaan in per 1 januari 2021.

Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag, ook wel bekend als verbreed beslagregister

Het beslagregister is in de huidige situatie alleen toegankelijk voor de gerechtsdeurwaarders. Hierin maken zij hun incasso-acties bekend. Zo hebben de deurwaarders nu geen zicht in beslagen door andere partijen en andersom ook niet, waardoor verschillende schuldeisers tegelijkertijd beslag leggen op hetzelfde inkomen. Hierdoor is een groot risico dat mensen te weinig overhouden om van te leven (zie ook de vBVV hierboven).

Deze wetswijziging zorgt ervoor dat ook andere schuldeisers toegang kunnen krijgen tot dit register. Op deze manier kan de nieuwe beslaglegger op basis van de gegevens in het register inzicht krijgen in de afloscapaciteit en de beslagvrije voet. Dit zorgt ervoor dat onnodige incasso en andere kosten niet worden gemaakt en het schuldenpakket niet verder wordt verzwaaard. Een ander voordeel is dat snel te zien is wie de rol van coördinerende deurwaarder heeft, zodat een nieuwe beslaglegger weet met wie er contact moet worden opgenomen voor informatie en overleg.

De invoering gaat via gefaseerde aansluiting tussen 1 januari 2021 en 1 januari 2023.

Wetsvoorstel: adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Steeds meer inwoners met problematische schulden worden door de rechter onder bewind gesteld.

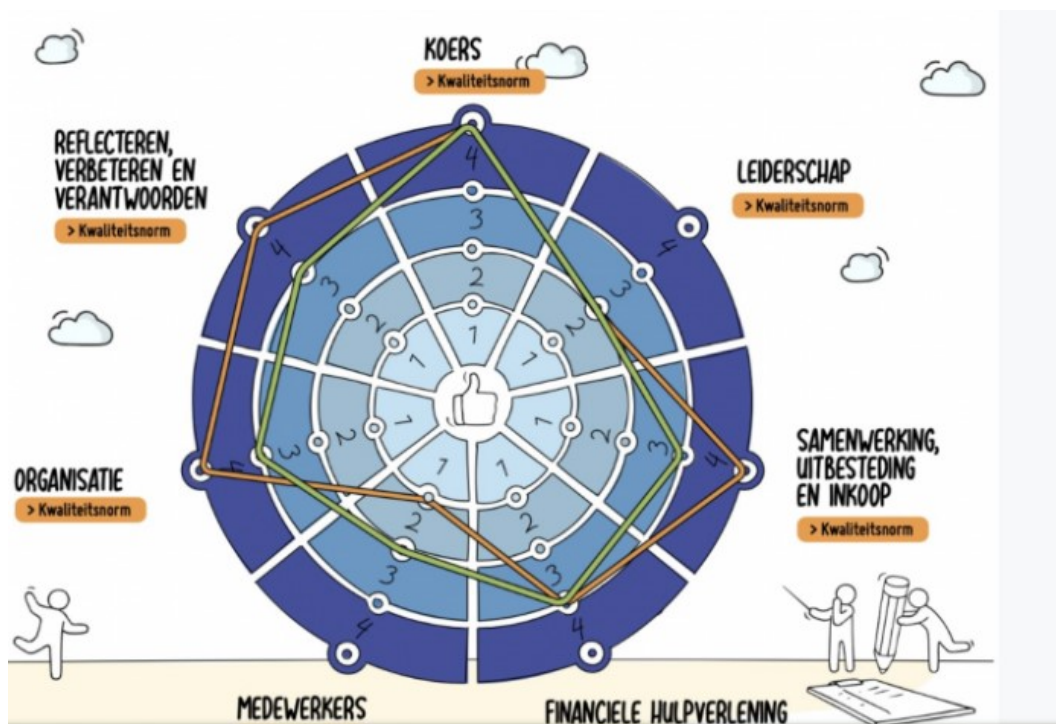
Dit heet schuldenbewind. De gemeenten zijn hier veelal niet van op de hoogte, terwijl ze wél verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van inwoners die schulden hebben. Deze wetgeving zorgt ervoor dat de gemeente een advies mag gaan geven aan de rechtbank voor een lichtere vorm van ondersteuning, zoals in Haarlem de begeleiding via Budgetondersteuning op Maat. Het wetsvoorstel maakt mogelijk dat de gemeenten na drie maanden in een lopend bewindvoeringstraject de rechter mogen adviseren of een inwoner het beste geholpen is door dit traject voort te zetten of met alternatieve vormen van ondersteuning. In deze voorgenomen wet mag schuldenbewind alleen nog voor bepaalde tijd worden ingesteld. Nu mag dat ook voor onbepaalde tijd. Deze maatregel moet zorgen dat een schuldenbewind niet langer loopt dan noodzakelijk. Zo zijn gemeenten beter in staat hun regierol bij schuldhelpverlening te vervullen. *Hoewel de internetconsultatie al is afgerond in september 2018 is er nog geen zicht op de invoeringsdatum.*

Verdere professionalisering Schulddienstverlening

De schulddienstverlening wordt uitgevoerd door goed opgeleide consulenten. Zij zijn bekend met de volledige breedte van de problematiek waarin een inwoner in schulden zicht bevindt en ze kunnen het proces van schulddienstverlening van A tot Z begeleiden. Alhoewel alle consulenten alle taken kunnen uitvoeren, is er wel sprake van specialisatie zodat collega's elkaar in complexe situaties kunnen ondersteunen. Door middel van onder meer intervisie en bijscholing blijven de consulenten zich ontwikkelen en blijven zij op de hoogte van ontwikkelingen in het vakgebied.

Het kwaliteitskader

Als lid van de branchevereniging NVVK wordt Haarlem als schulddienstverlener voor alle gemeenten van Zuid-Kennemerland elke drie jaar geaudit. De kwaliteit van de dienstverlening wordt getoetst aan het Toetsingskader. In 2020 is Haarlem wederom glansrijk door deze audit heen gekomen. In de toekomst wordt bij de audit niet alleen gekeken of alle documenten aanwezig zijn en alle processen uitgewerkt zijn. Het gaat er dan ook om of Haarlem alle ambities kan relateren aan de prestaties. Het gesprek gaat dan ook over waar de organisatie staat en waar verdere mogelijkheden ter verbetering liggen. Hiervoor gaat de NVVK naar zeven verschillende gebieden kijken.

Voor elk gebied zijn er vier niveaus waarop een organisatie kan functioneren:

- Beheerste processen
- Resultaatgericht werken
- Lerend en vernieuwend
- Integraal samenwerkend in de keten

Alle niveaus zijn goed: de ene schulddienstverlener heeft alle werkprocessen goed ingericht en de ander stelt daar bovenop de medewerkers in staat beredeneerd op een onorthodoxe wijze te werk te gaan.

Basisnorm Schuldhulpverlening

Samen met de VNG werkt de NVVK aan het ontwikkelen van een basisnorm, waarbij er landelijk vastgesteld wordt op welk aanbod iedere inwoner aanspraak kan maken. Hiermee ondersteunt de NVVK de aanbeveling uit het rapport 'Een open deur?'³² van de Nationale Ombudsman, Reinier van Zutphen, waarin hij aangeeft dat inwoners te maken hebben met verschil in beleid tussen gemeentes.

NVVK ontwikkelt op het gebied van vakmanschap

De NVVK werkt hiernaast verder aan het professionaliseren van de schuldhulpverlening door het ontwikkelen van beroepscompetenties en een beroepsregister, het stimuleren en delen van wetenschappelijk onderzoeken én nader inzicht in de beschikbare en benodigde ICT-applicaties. Uiteraard zal Haarlem zowel de basisnorm als de verdere ontwikkelingen in vakmanschap vanuit de NVVK overnemen en passend implementeren op het moment dat deze beschikbaar komen voor de leden.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Vanaf 25 mei 2018 is deze verordening de vervanging van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Inhoudelijk verschilt de AVG niet veel van de Wbp. Er is wel een aantal nieuwe verplichtingen met als doel meer transparantie en inzicht te bieden ten aanzien van persoonsgegevens die worden verwerkt. Hiervoor zijn alle processen van de Haarlemse Schulddienstverlening en de daarbij behorende verwerkingen van persoonsgegevens opgenomen in het AVG-verwerkingsregister. Alle brieven, beschikkingen en formulieren zijn 'AVG-proof'. Het register van verwerkingen wordt jaarlijks geactualiseerd met behulp van de adviseur security en privacy.

³² www.nationaleombudsman/vervolgonderzoek-toegang-tot-gemeentelijke-schuldhulpverlening

Bijlage 3 Overzicht van alle regelingen

	Regeling	Vastgesteld in 2016. Blijft bestaan.	Aanvullingen in beleid en uitvoering sinds 2016. Blijft bestaan.	Door te voeren activiteiten en regelingen in nieuwe beleidsperiode.
1	HaarlemPas	X	▪ Jaarlijkse uitwisseling Cocensus-gegevens	▪ Uitwisseling Cocensus meermaals per jaar ▪ Kinderen van 17½ met een HaarlemPas informeren over wijzigingen bij 18 jaar.
2	Gratis identiteitskaart met de HaarlemPas	X	▪ Sinds 2016 vanaf 14 jaar ▪ Verruiming naar alle leeftijden vanaf 2017	
3	Individuele inkomenstoeslag	X	▪ Toesturen van voor-ingevulde aanvraag wanneer iemand drie jaar de HaarlemPas heeft.	▪ Nabellen wanneer iemand de aanvraag niet indient.
4	Tegemoetkoming in zorgkosten en gemeentelijke zorgpolis	X	▪ Gemeentelijke zorgpolis zonder wettelijk eigen risico sinds 2018 ▪ Inloopsprekuren tijdens de periode dat men kan wisselen van zorgverzekeraar ▪ Lekker-in-je-lijf voor Z&Z verzekerden	
5	Tafeltje Dekje	X	▪ Vanaf 2020 andere aanbieder	▪ Voor 2021 en verder aan te vragen via de Sociale Basis
6	Fonds Urgente Noden	X	▪ Sociaal Leenfonds vanaf 2019	▪ Voor 2021 en verder aan te vragen via de Sociale Basis
7	Scholingsfonds voor mensen in de bijstand	X	▪ Gestart in 2016	
8	HaarlemseStudieLening (HSL)	X		
9	1-1-5 help een bedrijf	X		
10	Bibliotheekabonnement	X	▪ Gestart in 2016	
	Regeling	Vastgesteld in 2016. Blijft bestaan.	Aanvullingen in beleid en uitvoering sinds 2016. Blijft bestaan.	Door te voeren activiteiten en regelingen in nieuwe

				beleidsperiode.
11	Schoolkostenregeling en brugklaspakket	X	▪ Brugklaspakket toegevoegd in 2017 ▪ Vooraf ingevulde formulieren Versturen van de formulieren voor de start van de zomervakantie vanaf 2019	Nabellen van ouders die de formulieren niet insturen
12	Huiswerkbegeleiding	X		
13	Kinderkeuzebudget en ansichtkaarten actie		▪ Gestart in schooljaar 2017-2018	
14	Oprichting van en samenwerking met Stichting Leergeld (o.a. fietsen en laptops voor scholieren).		▪ Gestart in 2018	▪ Voor 2021 en verder aan te vragen via de Sociale Basis
15	Jeugdfonds Sport en Cultuur (JFSC)	X	▪ Zwemles mogelijk naast andere sport in 2017	▪ Voor 2021 en verder aan te vragen via de Sociale Basis
16	Gratis peuteropvang (voorheen peuterspeelzaal)	X	▪ Bleef vanaf 2018 geheel gratis voor ouders met de HaarlemPas	
17	Activiteiten voor kinderen		▪ Vanaf 2017 budget waarmee organisaties uitstapjes en activiteiten kunnen organiseren	
18	Sportfonds	X	Het sportfonds 50+ kreeg in 2019 een pilot ook voor de leeftijden 18-50 jr.	▪ Sportfonds voor alle volwassenen vast doorzetten
19	Bijzondere bijstand	X		
20	Bijzondere bijstand: Kinderopvang SMI	X	▪ Compensatie kinderopvang wegens Corona toegepast 2020	
21	Bijzondere bijstand: Woninginrichting	X		▪ Onderzoek naar aanpassing van de werkwijze en verstrekkingen
22	Bijzondere bijstand: Rechtsbijstand	X		▪ Onderzoek naar mogelijke aanpassingen
	Regeling	Vastgesteld in 2016. Blijft bestaan.	Aanvullingen in beleid en uitvoering sinds 2016. Blijft bestaan.	Door te voeren activiteiten en regelingen in nieuwe beleidsperiode.
23	Bijzondere bijstand: Beschermingsbewind	X	▪ Budgetondersteuning op Maat	▪ Meer overleg met

			(BooM) als alternatief vanaf 2018 ▪ Samenwerkingsovereenkomsten met bewindvoerders over door- en uitstroom sinds 2018 ▪ Budgetcoach aanwezig op rolzittingsdag rechtbank voor eerste advies Inkomensgrens vanaf 2020 bij de draagkrachtberekening verlaagd naar 100% van de bijstandsnorm	bewindvoerders over in-, door- en uitstroom ▪ Sturing op noodzaak en termijn van periode beschermingsbewind met name bij problematische schulden ▪ Sturing op juiste tarief ▪ Verstrekken gemeentelijk advies na toekenning tijdelijk bewind door rechtbank (vanaf ingang van wetgeving in 2021) ▪
--	--	--	--	--

Bijlage 4: overzicht uitgaven 2019

	Soort kosten	Aantal huishoudens	Uitgaven per jaar (2019)	Kosten per huishouden	Invloed Corona?
	Regelingen voor kinderen: € 1.212.540				
1	Schoolkostenregeling	1.204	€ 388.900	€ 323	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
2	Kinderkeuzebudget	1168	€ 120.700	Per kind € 50	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
3	Huiswerkbegeleiding	82	€ 52.600	€ 641	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
4*	Jeugdfonds Sport en Cultuur	1.467 kinderen	€ 222.640	Per kind: € 152	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
5*	Stichting Leergeld	435	€ 200.000	Per kind € 460	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
6	Activiteiten voor kinderen	totaal bedrag	€ 114.700	Een kind kan diverse regelingen gebruiken	Babyspullen, uitstapjes, kinderpulp, cadeaubon na ansichtkaart, speelgoedbank, Fashioncheque
7	Gratis peuterspeelzaal	370 peuters	€ 113.000	Per peuter € 305	Betreft cofinanciering met onderwijsbudget
	Gezondheid: € 1.793.843				
8	Tegemoetkoming zorgkosten	1593	€ 543.983	€ 341	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
9	Gemeentelijke zorgpolis	3.481	€ 1.249.860	Per volwassene € 359	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
	Overig minimabeleid: € 1.412.289				
10	Individuele inkomenstoelage	2.487	€ 1.098.600	€ 441	Geen invloed. Recht ontstaat nadat iemand drie jaar een inkomen heeft tot 120%.
11	Scholingsfonds (in bijstand)	5	€ 9.500	€ 1.900	Dit budget is in 2018 overgeheveld naar het re-integratiebudget.
12	Individuele studietoelage	10	€25.000	€ 2.500	
13	Haarlemse studielening	2	€ 738	Betreft lening	
14	1-5-5 help een bedrijf		€ 10.000		Geen toename betreft vaste subsidie
15*	Tafeltje Dekje	101	€165.392	€ 1638	Beperkte invloed, het niet zelf kunnen koken zal door Corona niet direct worden beïnvloed.
16	Gratis identiteitskaart	538	€ 23.058,61	Per kaart € 43	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
17*	Gratis bibliotheekkaart	748	€ 20.000	Per volwassene € 27	Geen toename betreft vaste subsidie
18*	Fonds urgente noden		€ 50.000		Geen toename betreft vaste subsidie
19	Sportfonds volwassenen		€ 10.000	pilot	

*voor 2021 zijn deze bedragen gereserveerd voor de aanvragen in de sociale basis

	Soort kosten	Aantal huishoudens	Uitgaven per jaar (2019)	Kosten per huishouden	Invloed Corona?
	(Preventie) schulden: € 130.600				
20*	Schuldhulpmaatje & Moneyfit		€ 25.000		
21*	MoneyStart	349	€ 10.600		349=aantal leerlingen, klassikaal
22*	Stichting Kikid	495	€ 15.000		495=aantal leerlingen klassikaal
23	Communicatie & Grip op Geld kosten		€ 30.000		
24	023 Steunfonds		€ 50.000		

**voor 2021 zijn deze bedragen gereserveerd voor de aanvragen in de sociale basis*

	Soort kosten	Aantal huishoudens	Uitgaven per jaar (2019)	Kosten per huishouden	Invloed Corona?
	Bijzondere bijstand: € 3.830.000				
25	Kinderopvang SMI	86	€ 592.000	€ 6.883	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
26	Beschermingsbewind	1362	€ 1.902.600	€ 1,397	Geen invloed. Vaardigheden voor eigen financiën zijn onafhankelijk van corona
27	Woninginrichting	216	€ 581.000	€ 2.690	Beperkte invloed. Toename van verhuizingen en plaatsing statushouders is onafhankelijk van Corona
28	Rechtsbijstand	451	€ 112.342	€ 250	Toename: meer gezinnen met laag inkomen
29	<i>Bijzondere bijstand (totaal inclusief 25, 26, 27 en 28).</i>	<i>2.048</i>	<i>€ 3.830.000</i>	<i>€ 1870</i>	<i>Toename: meer gezinnen met laag inkomen</i>

Totaal besteed aan regelingen 2019:

Regelingen voor kinderen:	€ 1.212.540
Gezondheid:	€ 1.793.843
Overig minimabeleid:	€ 1.412.289
(Preventie) schulden:	<u>€ 130.600 +</u>

Totaal minimaregelingen:	€ 4.459.272
Totaal bijzondere bijstand:	<u>€ 3.830.000 +</u>

Totaal minima en bijzondere bijstand: € 8.379.272

Toelichting op de diverse regelingen

De HaarlemPas

De HaarlemPas is dé basis van het Haarlemse minimabeleid. Deze pas wordt aan alle Haarlemmers verstrekt die een inkomen hebben tot 120% van de bijstandsnorm en aan hun inwonende kinderen van 4 tot en met 17 jaar en aan Haarlemmers die in een schuldbemiddelingstraject dan wel het wettelijk saneringstraject zitten. De HaarlemPas wordt automatisch (ambtshalve) verstrekt aan gezinnen waarvan duidelijk is dat zij over een laag inkomen beschikken. Zoals gezinnen die:

- een uitkering op grond van de Participatiewet, IOAW of IOAZ ontvangen.
- een aanvulling ontvangen op een onvolledig AOW-pensioen van de Sociale Verzekeringsbank.
- kwijtschelding ontvangen op de gemeentelijke belastingen.
- bijzondere bijstand ontvangen.
- een WSNP-traject (wettelijke schuldsanering) volgen of
- een traject minnelijke schuldenregeling bij de gemeente volgen.

Studenten behoren niet tot de doelgroep van de HaarlemPas met uitzondering van studenten met kinderen; zodat ook de kinderen van een student gebruik kunnen maken van o.a. de gratis peuterspeelzaal en alle andere regelingen uit het kindpakket.

Inwoners die een uitkering krijgen toegekend, ontvangen de HaarlemPas automatisch binnen twee weken na toekenning. De HaarlemPassen voor het nieuwe jaar worden in het laatste kwartaal aan inwoners uit de automatische doelgroep gestuurd. Inwoners met een HaarlemPas die niet in de automatische doelgroep vallen, krijgen in het laatste kwartaal een voor-ingevuld formulier om de HaarlemPas voor het nieuwe jaar aan te vragen. Uiteraard staat het aanvraagformulier ook op de website en is de HaarlemPas het hele jaar door aan te vragen.

Gratis identiteitskaart met de HaarlemPas

De identiteitskaart is gratis voor HaarlemPashouders en deze kaart is ook gratis voor kinderen ongeacht hun leeftijd. De identiteitskaart wordt eenmaal per geldigheidsduur gratis verstrekt.

Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag is een jaarlijkse toeslag als aanvulling op een laag inkomen en volgt uit de Participatiewet. Gemeenten zijn verplicht deze toeslag te verstrekken. Het is de enige toeslag zonder dat inwoners daar specifieke kosten voor moeten hebben. Wettelijke voorwaarden zijn dat iemand langdurig een laag inkomen heeft en nog geen recht heeft op AOW. Gemeenten mogen zelf bepalen wat verstaan wordt onder '*het langdurig hebben van een laag inkomen*'. De beleidsruimte voor het bepalen van de periode ligt tussen 36 en 60 maanden. Haarlem heeft voor 36 maanden gekozen en de inkomensgrens voor een laag inkomen ligt bij 120% van de bijstandsnorm.

De hoogte van de toeslag dient substantieel te zijn, maar hierover is wel beleidsvrijheid. In Haarlem zijn de bedragen in 2020:

- € 382 voor een alleenstaande
- € 491 voor een alleenstaande ouder
- € 546 voor gehuwden

De bedragen worden elk jaar geïndexeerd.

Tegemoetkoming in zorgkosten en gemeentelijke zorgpolis

Haarlem kent sinds 2015 de regeling tegemoetkoming bij ziekte en handicap. Dit is een tegemoetkoming voor inwoners met een laag inkomen die een eigen bijdrage Wmo moeten betalen en/of minimaal € 100,-- betalen aan wettelijk eigen risico. Deze regeling vergoedt een deel van de kosten. Sinds 2018 biedt Haarlem ook de Gemeentelijke zorgpolis. Deelnemers hoeven geen wettelijk eigen risico te betalen omdat Haarlem aan twee zorgverzekeraars jaarlijks een financiële bijdrage

verstrekt. De gemeentelijke zorgpolis is een goed aanbod voor inwoners met een gemiddelde tot grote zorgvraag en navenant hoge zorgkosten.

De tegemoetkoming eigen bijdrage bij ziekte en handicap en de Gemeentelijke zorgpolis bestaan naast elkaar. Dit blijft nodig voor inwoners met grote schulden die geen gebruik kunnen maken van de gemeentelijke zorgpolis door opgelopen premieachterstand. Overstappen van zorgverzekeraar mag namelijk niet bij een (te grote) premieachterstand (op grond van de zorgverzekeringswet). De tegemoetkoming is ook beschikbaar voor inwoners die (onverwacht) hogere zorgkosten hebben die (nog) niet verzekerd zijn bij de gemeentelijke zorgpolis. Voor het volgende kalenderjaar kan iemand dan overstappen naar de gemeentelijke zorgpolis.

Tafeltje Dekje

De Unie van Vrijwilligers werd vanuit het minimabeleid jaren ondersteund om warme maaltijden te verstrekken aan inwoners met een kleine beurs, die zelf niet voor hun maaltijd kunnen zorgen. Het aantal gebruikers wisselt. Sommige mensen maken een korte tijd gebruik van Tafeltje Dekje, bijvoorbeeld tijdens herstel na een operatie. Anderen maken er voor langere tijd gebruik van. Vanaf 1 januari 2020 is het verzorgen van de maaltijden overgenomen door Haarlem Effect. Toekomstige subsidie hiervoor zal worden aangevraagd via de Sociale Basis.

Scholingsfonds voor mensen in de bijstand

Voor mensen in de bijstand is er het scholingsfonds. Inwoners met een bijstandsuitkering die zich willen scholen in een arbeidsmarktrelevante richting, kunnen hiervoor een plan indienen inclusief kostenplaatje. De verstrekking vanuit dit fonds is een gift.

HaarlemseStudieLening (HSL)

De HaarlemseStudieLening is beschikbaar voor alle Haarlemmers met een HaarlemPas die geen of weinig schulden hebben. De HSL is een renteloze lening die moet worden terugbetaald.

1-1-5 help een bedrijf

Voor zelfstandigen die praktische ondersteuning nodig hebben bij de uitoefening van hun bedrijf is de samenwerking aangegaan met '155 Help een bedrijf'. Dit is een initiatief van het Instituut voor het Midden-en Kleinbedrijf (IMK). Zij geven adviezen aan zelfstandigen die (tijdelijk) onvoldoende resultaten halen met hun bedrijf en verwijzen indien nodig door naar de juiste instanties, zoals de bank en Kamer van Koophandel.

Bibliotheekabonnement

Een abonnement op de bibliotheek bevordert het meedoen en participeren. De bibliotheek biedt vele activiteiten waaraan inwoners kunnen deelnemen of elkaar kunnen ontmoeten. Met een abonnement zijn de faciliteiten zoals internet gratis zodat inwoners die thuis geen abonnement hebben bij de bibliotheek online kunnen solliciteren, zoeken naar een woning of andere informatie vinden. Het abonnement voor de bibliotheek is gratis voor HaarlemPas houders.

Sportfonds

Het Sportfonds is voor inwoners van 50 jaar en ouder die in het bezit van een HaarlemPas en graag willen sporten. In 2019 is de doelgroep in de leeftijd van 18 tot 50 jaar toegevoegd als pilot. Vanaf 2021 wordt deze pilot voortgezet als Sportfonds voor volwassenen. Na het volgen van een kennismakingscursus uit de brochure kunnen inwoners een bijdrage ontvangen van maximaal € 100,- - wanneer men lid wil worden van de desbetreffende vereniging. Soms geeft de vereniging daar nog eens 10% korting bovenop.

Schoolkostenregeling en brugklaspakket

Haarlem heeft een schoolkostenregeling voor kinderen van 4 tot en met 17 jaar op de basisschool, de middelbare school en het Mbo. Deze regeling is bedoeld voor de kosten die ouders hebben wanneer

hun kinderen onderwijs volgen. Het gaat om kosten voor een schoolreisje, schooltas, boeken, een fiets etc. De schoolkostenregeling kent de volgende bedragen: € 100,-- per kind voor de basisschool, € 200,-- per kind voor de middelbare school en aanvullend € 200,-- voor de brugklas (één keer per kind).

Huiswerkbegeleiding

Huiswerkbegeleiding kan worden ingezet wanneer een kind of jongere onvoldoende resultaten haalt op de basisschool of middelbare school. De vergoeding is maximaal € 100,-- per maand. Ouders kunnen deze regeling aanvragen met een ondersteuningsbrief van school. Een kind kan één jaar huiswerkbegeleiding per schoolniveau krijgen. Gaat een kind naar een ander (bij voorkeur hoger) niveau kan opnieuw een beroep worden gedaan op de regeling huiswerkbegeleiding.

Kinderkeuzebudget en ansichtkaarten actie

Het kinderkeuzebudget is een budget dat kinderen de mogelijkheid geeft om zelf te kiezen wat ze leuk vinden om te doen. Het kinderkeuzebudget is € 50,-- per kind. Het wordt samen met de schoolkostenregeling verstrekt. Er hoeft dus geen aparte aanvraag voor worden ingediend. Gezinnen ontvangen met het kinderkeuzebudget een ansichtkaart waarop het kind kan aangeven waaraan het kinderkeuzebudget is besteed. Kinderen geven op deze ansichtkaart diverse bestedingen aan voor hun keuzebudget. Zo gingen ze naar de Linnaeushof of Artis en ze gingen trampolinespringen of zwemmen. Winkelen met vriendinnen, of de aanschaf van sportkleding, een skelter of speelgoed werden ook genoemd. Kinderen gaven ook aan te sparen voor grotere zaken. Alle kinderen die de ansichtkaart terugstuurden, krijgen een waardebon als beloning. Hiermee krijgen we inzicht in hoe kinderen zelf kiezen om mee te doen.

Stichting Leergeld

De Stichting Leergeld verstrekt onder andere fietsen en laptops aan kinderen die op het middelbaar onderwijs zitten en wiens ouders een laag inkomen hebben. In 2017 kwam landelijk extra budget beschikbaar om kinderen in armoede te ondersteunen (Kindgelden). Vanuit dit budget wordt Stichting Leergeld ondersteund. Stichting Leergeld legt laagdrempelig contact met gezinnen en komt thuis het gesprek voeren. Bij dit gesprek worden gezinnen ook gewezen op andere regelingen waarvan zij gebruik kunnen maken zoals bijvoorbeeld sporten via het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Ook dient Stichting Leergeld aanvragen in bij het nationaal fonds Kinderhulp als zij tegen noodzakelijk school gerelateerde aanvragen aanlopen die niet binnen hun toewijzingscriteria vallen, maar die zij wel nodig vinden. Toekomstige subsidie hiervoor zal worden aangevraagd via de Sociale Basis.

Jeugdfonds Sport en Cultuur

Het Jeugdfonds Sport en Cultuur (voorheen Jeugdsport Fonds en Jeugdcultuur Fonds) betaalt voor kinderen met een HaarlemPas het lidmaatschap van een sport en/of cultuurclub. Ook stimuleert het Jeugdfonds dat kinderen kennis maken met sport of cultuur. Bijvoorbeeld door samen met musea of podia toegangskaartjes of workshops te regelen voor kinderen. Kinderen en hun ouders zijn erg blij met het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Het helpt kinderen zich te ontwikkelen. Toekomstige subsidie hiervoor zal worden aangevraagd via de Sociale Basis.

Gratis peuteropvang (voorheen peuterspeelzaal)

De peuteropvang is voor alle kinderen met een HaarlemPas gratis. Hierdoor kunnen alle peuters in Haarlem naar de peuteropvang ongeacht het inkomen van hun ouders. Ook bij de landelijke wijziging in 2018 van de financiering van peuteropvang is het Haarlem gelukt om de gratis toegang voor peuters met de HaarlemPas overeind te houden.

Activiteiten voor en door kinderen

Om kinderen mee te laten doen aan activiteiten is er budget 'activiteiten voor en door kinderen'. Organisaties kunnen dit gebruiken om uitstapjes en activiteiten te organiseren. Een aantal

organisaties heeft van dit budget gebruik gemaakt. Hiermee zijn kinderen naar voorstellingen geweest zoals naar het Kerstcircuit, de Tinadag, Terschelling, de bioscoop, het Sinterklaasfeest en het bezoeken van exposities.

Ook voor activiteiten van de nieuwe Haarlemse kinderborgemeester kan hierop een beroep worden gedaan. Het budget kan alleen worden gebruikt voor de daadwerkelijke uitgaven aan de uitstapjes, dus niet voor organisatiekosten. Zodat al het budget ten goede komt aan de kinderen.

Verder wordt dit budget gebruikt voor de cadeaubonnen die kinderen ontvangen na het sturen van de ansichtkaart; het verstrekken van de Fashioncheque voor de aanschaf van een winterjas of andere kleding. Ondersteuning van de speelgoedbank en stichting Babypullen.

Fonds Urgente Noden

Het Fonds Urgente Noden Haarlem en Omgeving biedt financiële steun aan inwoners in een noodsituatie en voor wie geen, of geen tijdige voorliggende voorzieningen beschikbaar zijn. Het fonds helpt inwoners die buiten gemeentelijke regelingen vallen. Het Fonds en de gemeente stemmen af over de vergoedingen. Het Fonds is een belangrijke aanvulling op het minimabeleid en wordt gesubsidieerd vanuit het minimabudget. Verwijzingen naar het Fonds komen meestal uit de wijkteams en ook vanuit maatschappelijke partners in de stad.

Het Fonds Urgente Noden heeft in 2019 een lokaal Sociaal Leenfonds opgericht. Het doel van dit fonds is om Haarlemmers met een belemmerend schuld in een vroeg stadium te helpen, zodat de schuld niet escaleert en om problematische schulden te voorkomen. Het gaat hierbij om kleine leenbedragen die tegen 0% rente worden verstrekt. Terugbetaling gebeurt naar rato van afloscapaciteit in maximaal 36 maanden. Vanuit het minimabeleid heeft de gemeente Haarlem een steentje bijgedragen door het opstarten van het fonds mede te financieren. Toekomstige subsidie hiervoor zal worden aangevraagd via de Sociale Basis.

Bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is een vergoeding van individuele *noodzakelijke* kosten die door bijzondere omstandigheden zijn ontstaan en die iemand niet zelf kan betalen. Bijzondere bijstand is onderdeel van de Participatiewet.

Voor het vaststellen van bijzondere bijstand worden persoonlijke omstandigheden meegewogen.

Ook wordt gekeken wat de goedkoopste, meest adequate oplossing is voor het probleem.

Voorbeelden van bijzondere bijstand zijn een bril, woninginrichting, kosten beschermingsbewind en rechtsbijstand.

Bijzondere bijstand: Kinderopvang SMI

Kinderopvang stelt ouders in staat te werken of te participeren. De meeste gezinnen kunnen voor de kosten een beroep doen op de landelijke toeslag kinderopvang via de belastingdienst. Ouders die geen beroep kunnen doen op de landelijke toeslag maar wel door sociale of medische omstandigheden kinderopvang nodig hebben, kunnen een beroep doen op de tegemoetkoming van de gemeente. De gemeente hanteert dezelfde inkomenstabellen als de belastingdienst. De vergoeding voor kinderopvang is dus gelijk voor ouders of zij nu werken of kinderopvang nodig hebben op sociale of medische indicatie.

De laatste jaren neemt het beroep op deze regeling behoorlijk toe. Een tweetal wijzigingen heeft hiervoor gezorgd. Sinds 2016 is ook het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) aangewezen als partner om een sociaal medische indicatie (SMI) voor kinderopvang te verstrekken. Het CJG signaleert in steeds meer gezinnen dat kinderopvang (tijdelijk) nodig is bijvoorbeeld wegens ziekte of om rust te creëren binnen het gezin. In 2017 is de vermogenstoets uit de berekening van de tegemoetkoming gehaald. Tot die tijd kwamen ouders niet in aanmerking wanneer hun gezinsvermogen hoger was dan € 12.450. De Wet kinderopvang (Wkkg) legt de verantwoordelijkheid voor de kinderopvang op sociaal of medische indicatie bij gemeenten.

Bijzondere bijstand: Beschermingsbewind

Iemand die niet zelf in staat is om zijn financiële zaken te regelen kan onder beschermingsbewind worden geplaatst. Dit beschermingsbewind wordt uitgesproken door de rechtbank.

Beschermingsbewind is een ingrijpende maatregel in de vrijheid van handelen van mensen. Voor sommigen is dit permanent nodig, voor sommigen slechts tijdelijk. Via een aanvraag bijzondere bijstand kan iemand in aanmerking komen voor vergoeding van de kosten voor beschermingsbewind (naar draagkracht). Er is beleidsvrijheid voor het vaststellen van de inkomensgrens en het berekenen van de draagkracht. Voor het berekenen van de draagkracht voor beschermingsbewind gold voor een volledige vergoeding in Haarlem tot eind 2019 een inkomensgrens tot 115%. Dit was afwijkend ten opzichte van de regiogemeenten. In Amsterdam en andere regiogemeenten is de inkomensgrens op 100% vastgesteld. Met ingang van 1 januari 2020 heeft Haarlem besloten om de inkomensgrens van 100% te hanteren voor de kosten beschermingsbewind.

Haarlem is in 2018 gestart met Budget ondersteuning op Maat (BooM) als lichter alternatief voor inwoners voor wie beschermingsbewind een te zwaar middel is. Gezien de aard van de bijzondere bijstand is het lastig om te sturen op de kosten van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Door vaste jurisprudentie is de beleidsvrijheid vaak beperkt. Sturen kan wel als op andere wijze het probleem kan worden opgelost, zoals door het in zetten van Budgetondersteuning op Maat. In het evaluatierapport [Budgetondersteuning op Maat loont](#) is een analyse opgenomen van de ontwikkeling van de kosten van beschermingsbewind. Haarlem blijft zich de komende beleidsperiode inzetten om meer grip te krijgen op deze kosten door sturing op noodzaak en termijnen en door verdere samenwerking met bewindvoerders en de rechtbank.

Bijzondere bijstand: Woninginrichting

Bijzondere bijstand voor kosten woninginrichting wordt verstrekt aan mensen die een complete woning moeten inrichten en hiervoor zelf niet hebben kunnen sparen. Bijvoorbeeld daklozen of statushouders die een woning binnen Haarlem krijgen. Bijzondere bijstand voor deze kosten wordt verstrekt in de vorm van een lening waarop vier jaar moet worden afgelost. Een eventueel restant wordt vervolgens kwijtescholden. Het aantal verstrekkingen varieert naar omstandigheden. In afgelopen jaren is het aantal verstrekking tot 2018 toegenomen door de extra taakstelling van statushouders. De komende periode wordt onderzocht welke alternatieven tot mogelijke besparingen kunnen leiden.

Bijzondere bijstand: Rechtsbijstand

De Wet op de rechtsbijstand (Wrb) regelt de financiering van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen. De Wrb kent een eigen bijdrage waarvoor bijzondere bijstand kan worden verstrekt. Momenteel verstrekt Haarlem ruimhartig alle vormen van rechtsbijstand, de kosten lopen hierdoor flink op. We gaan onderzoeken wat hierin de regionale standpunten zijn en of alle vormen van rechtsbijstand in aanmerking moeten blijven komen voor rechtsbijstand.